NUMMER 39 DONDERDAG 26 SEPTEMBER 1929 29ste JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Mevrouw S. VAN LIER—Enthoven, Laan Copes van Cattenburgh 46, alhier, vraagt dames en jonge meisjes, die zich beschikbaar willen stellen voor het collecteeren ten behoeve van het Koningin-Emmafonds (ondersteuning van behoeftigen boven 80 jaar) op Dinsdag 8 October a.s. te 's-Gravenhage.

Aanmelding, liefst schriftelijk, tot Dinsdag 1 October.

ALGEMEENE KENNISGEVING.

Wederom een nieuwe afdeeling! De 15de sedert de oprichting der Vereeniging zelve. Heden, bij het verschijnen van dit nummer van het Orgaan, wordt te BERGEN OP ZOOM een vergadering belegd, in welke de oprichting eener afdeeling van „Oost en West" ter plaatse haar beslag krijgt.

Een nieuwe tak aan den boom, welke in den grond steeds vaster wortel schiet.

De oprichting der afdeeling is te danken aan het krachtig initiatief van Bergen op Zoom's Burgemeester, den heer Mr. Drs. P. A. F. BLOM, die, sedert jaren bekend met onze Vereeniging en haar Orgaan, waarvan hij een verdienstelijk medewerker is, bij de aanvaarding van zijn ambt aanstonds ijverige pogingen in het werk gesteld heeft om een vertegenwoordiging van de Vereeniging in zijn nieuwe woonplaats en hare omgeving tot stand te brengen. Met de gelukkige uitkomst als hierboven vermeld.

Wij wenschen den oprichter geluk met dit welslagen en hopen, dat Bergen op Zoom zich in den tijd moge ontplooien tot een bloeiende en krachtig levende afdeeling, waar de koloniale gedachte de belangstelling zal hebben welke haar toekomt.

HET HOOFDBESTUUR.

Raden Adjeng Kartini.

Het was den 17en dezer 25 jaar geleden dat de jonge Javaansche vrouw, wier naam boven deze regelen prijkt, in den ouderdom van 25 jaar overleed.

Den lezers van het Kol. Weekblad is het bekend — en zij zijn er dezer dagen ten overvloede nog aan herinnerd in de bladen — van hoe groote beteekenis dit kortstondig leven geweest is. Het kan dan ook de bedoeling niet zijn hierover nog weer eens in herhaling te treden, hare groote verdiensten zijn ook in dit blad meermalen in het licht gesteld, maar, nu een kwarteeuw voorbij is sedert haar verscheiden, behoort te dezer plaatse een woord van eerbied en hulde aan de nagedachtenis van deze buitengewone vrouw gewijd te worden. Dit geschiedt o.i. op de beste wijze door een woord over te nemen uit hare brieven „Door Duisternis tot Licht", een bundel wijze lessen, niet alleen voor Nederlanders en Indiërs, maar voor alle volken. Over de door haar zoozeer gewenschte verhouding tusschen eerstgenoemden zegt zij:

„En tot dit alles kan men komen, indien in „Nederland eene degelijke kennis van Indië „algemeen wordt. Verbreid ze in school en huis „bij de jeugd, prent haar in dat Nederland een „zedelijke roeping heeft te vervullen tegenover „Indië, de schoone, rijke landen over zee, waar„aan Groot-Nederland zijn beteekenis als ko„loniale Mogendheid dankt. Men leere in Ne„derland vragen en er over nadenken: Wat zou „Nederland zijn zonder Indië? en dat dan Ne„derland aan Indië leere: Wat zou Indië zijn „zonder Nederland?"

Hoe verleidelijk het ook zij Kartini's uitwerking van dit thema te doen volgen als kenschets van hare edele persoonlijkheid, zoo dient toch met dit enkele citaat volstaan te worden en bij voorkeur werd dit woord aangehaald, dat ook van zoo'n practischen zin getuigt en ongerept actueel is op den dag van heden, omdat het volkomen strookt met de bedoelingen onzer Vereeniging.

In onzen kring zal Raden Adjeng Kartini steeds geëerd blijven als de edele en groote voorgangster die de associatiegedachte aan haar volk kenbaar gemaakt en in het ware licht gesteld heeft als niemand ooit te voren.

Eene schitterende maar bloedige episode uit den Padri-oorlog.

(De terugtocht van Vermeulen Krieger),

door

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

Vermoedelijk zullen de meesten onder ons (zooals schrijver dezes tot kort geleden ook deed) verband zoeken tusschen de woorden „padri" en „padre"; daar de Portugeezen, voordat zij in Indië voor ons plaats moesten maken, ginds groote belangen hadden en hunne taal, daar waar zij zich vestigden, verstaan en gesproken werd, zoude het denkbaar wezen dat hun woord „padre", dat „vader" beteekent, maar ook voor geestelijke wordt gebruikt (men denke aan ons „pater") in Indië in de laatstgenoemde beteekenis burgerrecht had verworven. Toch is deze onderstelling onjuist; volgens een artikel in de Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië is „padri" een verbastering van „padari" of „pidari" waarmede zij werden aangeduid, die eene bedevaart naar Mekka hadden gedaan en vandaar, nu als „hadji", naar Midden-Sumatra terugkeerden via Pedir. „Padri" beteekent dus eenvoudig: „man uit Pedir gekomen."

Deze hadjis nu waren natuurlijk van een fanatieken geloofsijver vervuld; zij konden het dus niet aanzien dat vele instellingen en voorschriften van den Islam, onder hunne thuis gebleven landgenooten, verbasterd en ontaard waren geraakt. Zij wilden dus de zuivere leer weer herstellen, als het kon door overreding en prediking, maar anders door geweld. In sommige streken slaagden zij hierin en kregen zij aanhang, maar in andere waren de bewoners niet van die strengere opvattingen gediend. Natuurlijk moesten er wel conflicten ontstaan tusschen de dweepzieke ijveraars en de lauwen, maar daar de eersten meer en meer veld wonnen, werd het voor de anderen steeds moeilijker zich staande te houden, zoodat zij zich tot de Indische regeering wendden om hulp. Voorziende dat de zich meer en meer ontwikkelende tegenstellingen voor haar groote moeilijkheden zouden doen ontstaan, kon de Regeering dus wel niet anders doen, dan aan die roepstem om hulp een gunstig oor leenen en zoo ontbrandde een krijg, die van 1821—1841 zoude duren, zij het met korte tusschenpoozen van betrekkelijke rust en met afwisselend geluk aan weerszijden. Het was wel een zware taak, die op het Indische leger werd gelegd, eene taak, waarvan de vervulling meermalen zware tegenslagen medebracht. En geen wonder. Voor het ageeren in het zoo uitgebreide operatieterrein was er in den beginne slechts een hoopje van 160 man beschikbaar, terwijl het aantal tegenstanders al spoedig in de duizenden beliep en nog steeds toenam. Natuurlijk kregen ook onze troepen op den duur versterkingen, maar slechts met mondjesmaat, want ook elders kreeg ons leger de handen vol, toen in 1825 de Java-oorlog tegen Dipò Negòrò een groot deel van onze weermacht in beslag nam. Wel kregen onze op Sumatra ageerende troepen steun door ons goedgezinde inlandsche hulptroepen, maar de geringe gevechtswaarde hiervan kon ons werk niet in beduidende mate vergemakkelijken.

Kort nadat de moeilijkheden begonnen waren, werd onze macht aangevuld met 100 man uit ons eigen leger getrokken, en zoo moesten wij den oorlog beginnen met een allerbescheidenst troepje van 160 man. Het bevel hierover werd opgedragen aan den toen 28-jarige overste Raaf; wat deze jeugdige, wakkere aanvoerder met zijn handje-vol soldaten heeft verricht, verdient de grootste bewondering. Trouwens, in die dagen telde het Indische leger, behalve hem, vele uitstekende mannen; om maar eenigen te noemen: Michiels, Elout, „Toontje" Poland, Baudoin, van welke twee laatsten wij reeds in vorige nummers van dit blad de groote verdiensten in den Padri-oorlog in het licht hebben gesteld. Nu willen wij nog eene andere schitterende figuur naar voren brengen, en wel Vermeulen Krieger, aan wiens onverschrokkenheid en beleid het mede voor een groot deel te danken is, dat deze oorlog een voor ons gunstig einde nam.

Hoe aantrekkelijk het ook moge zijn een overzicht van het geheele leven van dezen man te geven, willen wij ons hier bepalen tot slechts één periode uit zijn krijgsmansloopbaan, die wel het meest tot zijn roem heeft bijgedragen. Wij doen dit aan de hand van den bekenden militairen schrijver W. A. van Rees, die een vrij omvangrijk boek aan Vermeulen Krieger heeft gewijd.

Het was de eerste dag van het jaar 1833. Naar aanleiding hiervan hield Vermeulen Krieger te Fort van der Capellen een receptie; hierna zoude aan zijne officieren een diner aangeboden en aan de soldaten de gelegenheid gegeven worden den nieuwjaarsdag zoo feestelijk mogelijk te vieren. Krieger verwachtte natuurlijk, dat de hoofden in den omtrek hem hunne hulde en gelukwenschen zouden komen aanbieden. Inderdaad verschenen verscheidene hoofden onder talrijke hormatbetuigingen en het aanbieden van geschenken, maar zij

gevoelden zich blijkbaar niet op hun gemak. Natuurlijk was het wel niet te verwachten dat zij het bezoek als een genoegen zouden beschouwen; daarvoor was het nog te kort geleden dat zij als vijanden tegenover ons hadden gestaan. Nog meer opvallend was het evenwel, dat verscheidene hoofden in het geheel niet gekomen waren. Uit een en ander kregen Krieger en zijne officieren den indruk, dat er iets broeide en dat de rust, die er op dat oogenblik in die streek heerschte, maar schijnbaar was. Weldra zouden een paar voorvallen dien indruk versterken. Twee soldaten van het garnizoen van Bondjol marcheerden naar Bjerro, om daar voor hunne kameraden een en ander in te koopen. Ze waren vergezeld van eenige koelies, die een paar ledige vaten en kisten droegen, waarin het ingekochte zoude geborgen worden. Op een gegeven oogenblik werpen de dragers hunne vrachten af, gaan de niets kwaads vermoedende soldaten te lijf, vermoorden hen en berooven de lijken. Toen Vermeulen Krieger van het gebeurde bericht kreeg, marcheerde hij den 5en Januari met 75 man naar Bjerro om de zaak te onderzoeken en te trachten de bedrijvers van den laffen moord uit te vinden. Hij liet een paar hoofden ontbieden om zoo mogelijk van hen eenige inlichtingen te bekomen, maar niemand kwam opdagen; een verdacht teeken! Hij vervolgde toen zijn marsch naar Si Pisang; hier lag eene kleine post, met eene zeer geringe bezetting onder sergeant Visbeek. Ook deze had een en ander opgemerkt, dat op eene vijandige stemming onder de bevolking duidde. De post was te klein om behalve de bezetting ook Vermeulen Kriegers troepje te herbergen; daarom koos hij als legerplaats een verlaten kampong, die op een heuvel lag en van eene bamboedoeri-beplanting omgeven was. In dezen kampong vond men een paar stukken van de kleeding, die aan de kort te voren vermoorde soldaten had toebehoord; de nog aan die stukken aanwezige nummers leverden hiervan het onomstootelijk bewijs. De moordenaars hadden zich dus zoo goed als zeker onder de bewoners van den kampong bevonden.

Intusschen komt luitenant Wautier, de commandant van Bondjol, die met 9 man op patrouille is, zich bij Krieger melden; hij rapporteert dat het bij zijn post volkomen rustig is, maar toch kan Krieger het niet goedkeuren dat Wautier onder de gegeven omstandigheden, zonder dringende noodzaak, zijn post heeft verlaten en hij gelast daarom den luitenant terstond terug te keeren, maar deze verklaart zoo vermoeid te zijn dat het hem onmogelijk is aan die opdracht te voldoen en daar hij ook aan dysenterie lijdt, stemt Krieger er in toe den terugmarsch tot den volgenden morgen uit te stellen. Later zoude hij evenwel berouw gevoelen over deze concessie: noch van Wautier, noch van de hem vergezellende soldaten werd later ooit iets meer vernomen!

Steeds dreigender laat de toestand zich aanzien; om hieromtrent eenige zekerheid te verkrijgen zendt Krieger een bevriend hoofd naar het hoofd van Si Pisang, om dezen tot een bespreking uit te noodigen, maar niet alleen verschijnt de opgeroepene niet, hij geeft den zendeling zelfs een brutaal, uittartend antwoord mede. Krieger begrijpt dat er groote moeilijkheden te wachten zijn, maar ook dat de krijgsmacht, die hem op het oogenblik ten dienste staat, lang niet toereikend is voor een actie op eenigszins groote schaal. Hij neemt dus zijn maatregelen ter versterking van zijn troep: hij stuurt een boodschapper naar Bondjol, met het verzoek om zooveel manschappen als men daar kan missen en om toezending van vivres en munitie; hij draagt den opperwachtmeester Abdelkader op, zich den volgenden morgen naar het hoofdkwartier te begeven met een rapport van den ingetreden toestand en een verzoek om het trouw gebleven hoofd van Batipoe met 1000 man hulptroepen en kapitein Thorig met 100 jagers naar Si Pisang te dirigeeren. Wanneer alles geschied was zooals Krieger zich had voorgesteld en al zijne maatregelen uitgevoerd hadden kunnen worden, dan zoude veel anders gegaan zijn en de Indische krijgsgeschiedenis een schitterend maar helaas ook bloedig feit minder te boeken gehad hebben. Want wat gebeurde? In den nacht, volgende op den dag, waarop Krieger zooeven genoemde maatregelen had getroffen, komt, vol vertwijfeling, een inlander, de bediende van sergeant Keller, die gedurende de afwezigheid van luitenant Wautier het commando over Bondjol op zich had genomen, te Si Pisang, met de tijding dat zijn meester met alle 50 man van de bezetting in den slaap door Padries waren overvallen en vermoord. Voor Krieger was dit een geduchte tegenvaller, maar het zoude hier niet bij blijven. 's Morgens vroeg vertrekt de opperwachtmeester met vier cavaleristen; bij hen hadden zich aangesloten Krieger's oppasser Zeller en de inlandsche bediende van luitenant Bouman, die van deze gelegenheid wilden gebruik maken om voor hunne meesters een en ander in te koopen. Het troepje was nauwelijks een half uur weg, toen men te Si Pisang geweerschoten hoorde. Kort daarop komt een der cavaleristen terug en vertelt dat hij en zijne metgezellen op eene versperring waren gestooten en beschoten werden; onmiddellijk zendt Krieger luitenant Bouman met 20 bajonetten om het benarde troepje te ontzetten; het duurde geen kwartier of allen komen weer te Si Pisang terug: doch twee van de 4 cavaleristen en Zeller hadden het leven gelaten!

Nu ziet Krieger in dat hij op geene hulp kan rekenen en daar hij weet zich te Si Pisang met zijn geringe macht niet te kunnen staande houden, besluit hij op Agam terug te trekken. Vivres ontbraken bijna geheel en aan munitie bleven niet meer dan 30 patronen per geweerdragenden over. Toen begon de marsch, die in de annalen van het Indische leger vrijwel een unicum is; zeker, een *terugtocht*, maar die hem, onder wiens leiding die tocht werd uitgevoerd, meer roem zoude bezorgen dan de glansrijkste overwinning. Vooral zij, die, zooals schrijver dezes het terrein, waardoor de marsch voerde (althans voor een deel) met eigen oogen hebben aanschouwd, zullen de groote moeilijkheden beseffen, waarmede Krieger te kampen had.

Toen de aftocht begon, was het troepje 5 officieren en 80 man sterk, de oorspronkelijke bezetting van Si Pisang hieronder begrepen.

Om zoo min mogelijk in de bewegingen te worden belemmerd, gelast Krieger dat de manschappen niets anders zullen medenemen dan de opgerolde kapotjas; ieder steekt wat rijst bij zich, de geringe hoeveelheid arak, in kleine fleschjes gegoten, wordt aan de onderofficieren toevertrouwd. Ten aanzien van den beperkten munitievoorraad wordt de grootste spaarzaamheid bevolen; zonder commando en zonder zekerheid dat elke kogel een vijand treft, mag geen schot worden gelost. De voorhoede onder luitenant Bouman telt 15 man, over de achterwacht van 20 man krijgt de luitenant Schouten het bevel. Als alles gereed is, klinkt Krieger's commando: „Voorwaarts!" De marsch begint langs een voetpad, dat zoo nauw is, dat slechts twee man naast elkaar kunnen gaan, maar nauwelijks heeft de spits het betreden, of van alle kanten komen de Padris, onder luid geschreeuw en al tandakkende op het troepje af; zij openen daarop hun vuur, maar daar de afstand grooter is dan de dracht van hunne vuurwapenen, treffen de schoten geen doel. Toch bewerkt het vuur, dat Krieger's troepje te zamen wordt gedrongen en in verwarring geraakt, zoodat de officiersbedienden, non-combattanten dus, en eenige handpaarden naar de voorhoede worden gedrongen. Intusschen nadert men eene vernauwing, doch hoewel zich hier eene voor den aanvaller gunstige gelegenheid voordoet, laat hij den troep met rust, blijkbaar geïmponeerd door de kalmte van onze soldaten, die geen enkel schot lossen. Maar als de vijand tot op 15 à 20 passen genaderd is, commandeert Krieger opeens: „vuur!" 80 Padri's vallen, de anderen stuiven uiteen. Onmiddellijk laat Krieger de geweren herladen en men marcheert verder. Daar bevindt zich eene versperring, daarachter loopt een pad dat voert naar den top van eene hoogte, waarop zich een groot aantal vijanden vertoont. Om deze af te leiden beveelt Krieger alles weg te werpen wat men maar eenigszins missen kan en de paarden los te laten. Onmiddellijk snellen de Padris toe om een en ander buit te maken; intusschen werken de onzen zich door de hindernis heen en bestijgen het pad naar boven; opnieuw gaan 15 man *en tirailleur* voorop. Daar vinden zij de gruwelijk verminkte lijken van hen, die bij den mislukten tocht van Abdelkader gevallen waren. De weg is vol moeilijkheden, struik- en doorngewassen en slingerplanten vertragen den marsch. Weldra geraakt de voorhoede met den vijand slaags, hoofdtroep en achterwacht gaan voort, zoodat alles één hoop vormt, die door een gezamenlijk vuur de aanvallers doet wijken. Op den top van de hoogte wordt rust gehouden. Om den uitgeputten soldaten eene opwekking te geven wil Krieger hun een oorlam laten uitreiken, maar de

ak is onderweg verloren geraakt, evenals de pak- s rijst. Intusschen blijken 12 man gekwetst, een ger en twee inlandsche bedienden gedood te zijn; n inlandsche luitenant wordt vermist; hoe zal ens lot geweest zijn?

Van een lange rust is natuurlijk geen sprake en marsch wordt voortgezet; nu komt de commandant der achterhoede, luitenant Schouten, naar ren en rapporteert dat een zijner manschappen dronken is, dat hij niet meer mede kan. Krier gaat naar den man toe en ontdekt dat deze een r verloren flesschen arak gevonden en leeg geronken heeft. Zijn chef tracht hem te doen opaan, wat eindelijk gelukt, maar onmiddellijk daar valt de beschonkene weer op den grond. Intushen dringt de vijand dichter op. Meer tijd mag rieger in het belang van het geheel niet aan den an verspillen; hij *moet* hem dus laten liggen. Kort arop ziet de troep dat hem door achtervolgende anden het hoofd wordt afgekapt.

Nu begint de afdaling, verontrust door den vijand, e het troepje 8 gewonden en 4 dooden bezorgt. an deze laatsten worden de lijken, zooveel mogek onzichtbaar, in dichte struiken verborgen, hun apens en munitie krijgen de cavaleristen en offirsbedienden mede te voeren; de zwaargewonn, gesteund door de lichtgekwetsten, krijgen eene aats midden in den troep.

Aan den voet van de hoogte stroomt een riviertje, t doorwaad wordt, terwijl het water tot okselogte reikt. Om niet te struikelen houdt men elar stevig vast. Een moeitevolle tocht, maar men n nu eindelijk de brandende dorst volop stillen het koele water verschaft aan de zwaar vermoei- lichamen eene heilzame, opwekkende verfrishing. Op den verderen tocht zullen nog meer oompjes op dezelfde wijze moeten worden overtoken.

In het thans gevolgde pad ontmoet de troep eene rsperring van *randjoes* (spits aangepunte bamboennen, die kris-kras dooreen in den grond worden plant). Uit een kampong in de nabijheid klinkt n hevig geschreeuw en gegil van den vijand, die t troepje met geweervuur, werplansen en steenen stookt, maar de soldaten zijn te afgemat om terug vuren; men bepaalt zich er toe zooveel mogelijk t verband te blijven bewaren.

Daar valt op eens de sergeant Visbeek, door zware enen getroffen, neer. Een paar kameraden wil hem ophelpen, maar hij zegt: „Laat me maar gen, jongens, m'n beide beenen zijn kapot!". oorwaarts!" roept de commandant der achtersde. De helpers dralen, maar nu roept de gewon„Hooren jullie me niet? Vooruit! Leve de over!" en allen marcheeren verder. Een oogenblik er is de opdringende vijand bij den hulpeloos ar liggende; de soldaten zien dat deze *getjingd* (met klewangslagen gekorven) en hem het ofd afgekapt wordt, dat een vijand zegevierend hoog houdt.

Natuurlijk is het achter in de colonne, die door n vijand achtervolgd wordt, het gevaarlijkst en ieger vermeent daarom dat zijn plaats dáár is. een gegeven oogenblik ziet hij een gewonde aan n weg liggen; drie kameraden hebben getracht n vooruit te sleepen, maar ze waren zelf dood- Bij hem gekomen herkent Krieger in den geelste den fuselier Groosbakker. „Wel, wat is er?" agt hij. „Ik kan niet meer, overste, laat me maar dschieten!" Dit wil Krieger niet; het is een zijr beste soldaten. Hij laat dus halt houden en wil n man vijf minuten laten rusten. Maar de ongekige kan zich niet opheffen en de vijand dringt er en meer op. Twee van de helpers worden ook wond. „Laat me liggen, schiet me dood!" vraagt osbakker opnieuw. En nu commandeert Krieger t den dood in het hart: „Voorwaarts!" Daar komt derde helper naast hem loopen en vraagt: „Over- *mag* ik Groosbakker doodschieten?" Geen antord. Daarop nog eens, dringend en smeekend: oe, overste, mag ik?" „Doe wat je wilt!" antordt Krieger en keert zich af. Oogenblikkelijk iet de vrager den gekwetste door het hoofd en t het lijk in een ravijn. Gevallen als dit zullen later op den dag herhalen. Wonder boven wonzijn de officieren tot nu toe ongedeerd gebleven; alleen werd Krieger door een steenworp aan heup getroffen, eene beleediging die hem veel veroorzaakt. Op een gegeven oogenblik wordt k van Lith, Krieger's luitenant-adjudant, door flauwte overvallen; de officier wordt door chef zeer gewaardeerd, maar deze wil hem niet en de soldaten voortrekken en onderbreekt dus marsch niet. Een paar soldaten willen den bewustelooze dragen, maar durven dit niet zonder vergunning van den commandant. Doch daar treedt de inlandsche bediende van den luitenant naar voren en draagt zijn meester verder. Deze komt langzamerhand bij; kort daarna trapt de trouwe drager op een randjoe; van pijn kan de man niet verder en nu draagt Perk van Lith *hem*!

De troep nadert een kampong, maar terwijl uit vroeger gepasseerde een hevig geschreeuw opging, wanneer de onzen naderden en zij met gew werden ontvangen, blijft het in dit geval stil; een verdacht teeken, oppassen is dus de boodschap. De kampong ziet er goed versterkt uit en dit was natuurlijk niet zonder bedoeling. Men gaat echter behoedzaam verder. Opeens stuit men op een randjoeversperring en onmiddellijk geeft de vijand vuur. Hij blijft echter nog onzichtbaar; blijkbaar had hij door de omwalling bamboekokers gestoken, waardoor hij, zonder zich bloot te geven, zijn geweren kon afvuren. Dit vuur bezorgde ons al dadelijk drie dooden en eenige gewonden. Kort daarop komen de verdedigers van den kampong in grooten getale op Krieger's troepje aanrennen. Daar zuinigheid met de munitie dringend geboden is, wordt geen schot gelost zonder zekerheid van treffen; dit heeft de vijand niet verwacht en hij vlucht. Nu gelast Krieger om den kampong heen te zwenken. Men baggert moeizaam door de natte, modderige sawahs, het verband gaat echter niet verloren. Het grootste gevaar is nu wel geweken, maar iedereen is dood-op en eene reactie treedt in; de gewonden razen en tieren en uiten kreten van pijn. Krieger doet wat hij kan om eene hoopvolle stemming te bewaren. Nu en dan vertoonen zich nog vijanden, al wordt hun aantal steeds kleiner. Eindelijk treedt de duisternis in; toch blijft voorzichtigheid geboden. Achter eenige rotsblokken wacht de achterhoede, waarbij de minst vermoeiden zijn ingedeeld, de weinige vervolgers af. Zoodra deze zich vertoonen, worden zij door geweervuur begroet en een tiental hunner valt getroffen neer. Dit is de laatste gevechtsactie en nu wordt de vervolging voor goed gestaakt. Om 9 uur in den avond wordt „rust" gecommandeerd; uitgeput laten allen zich op den grond vallen. Van de soldaten is niemand in staat den bewakingsdienst te verrichten en daarom treden de officieren als schildwachten op. Na eene rust van anderhalf uur wordt opnieuw „voorwaarts!" bevolen, doch het kost de grootste moeite de liggenden te doen opstaan. Intusschen, de hoop herleeft, de grens van Agam is niet ver meer en daarachter wacht de veiligheid. Opeens vertoont zich een troep gewapende Maleijers! Zal het leed *nog* niet geleden zijn? Doch neen, die troep bestaat uit vrienden!

Krieger stuurt de achterhoede onder luitenant Schouten vooruit naar Koriri om voor eten en koffie te zorgen; juist wanneer voor de bezetting aldaar de reveille wordt geblazen komt de rest van Krieger's troepje daar aan: hij zelf, Perk van Lith, Bouman en 9 manschappen. Dat en de te Koriri reeds eerder aangekomen mannen vormen de rest van het troepje van 80 man, dat 21 uren te voren van Si Pisang afmarcheerde. De achtergeblevenen worden met brancards opgehaald. Nu allen bijeen zijn herbergt Koriri 54 gewonden; eenigen liggen met verbrijzelde ledematen, een paar hebben twee of drie kogels in het lichaam, bovendien zijn enkelen half leeg gebloed, bij allen branden de wonden en is de dorst onleschbaar. Van de niet door den vijand getroffenen lijden verscheidenen aan randjoewonden. En er is geen dokter aanwezig!! Hoevelen van de gewonden zullen nog bij gebrek aan onmiddellijke geneeskundige hulp het aantal der 17 dooden, die reeds onderweg vielen, vermeerderen?

Hoewel voor de nieuw aangekomenen allerlei eten is gereed gemaakt, is het hun onmogelijk een brok door de keel te krijgen, alleen wat koffie en een teug bouillon worden gedronken; het eenige waarnaar de afgebeulde lichamen verlangen is *rust* en nog eens *rust*!

Van het naburige Bjerro laat Krieger luitenant Lange ontbieden. Met den grootsten spoed worden van allerlei materiaal draagbaren in elkaar geknutseld, de gewonden worden hierop gelegd en onder Lange's escorte begint hunne overbrenging naar Fort van der Cappellen, een tocht van 12 uren langs ongemakkelijke wegen. Een ware lijdenstocht!

Liggende op een „tikar" (mat van gevlochten vezels) dicteert Krieger een rapport aan den als resident fungeerenden overste Elout te Padang; daarna stijgt hij te paard en hoewel hij zich door

en door op gevoelt en zijne heupwond hem veel pijn veroorzaakt, rijdt hij, van één cavalerist vergezeld, naar Fort van der Cappellen. Onderweg komt hij het transport gewonden achterop; hij knoopt met hen een praatje aan en meestal krijgt hij antwoorden als dit: „och, overste, wij zullen wel weer opknappen; gelukkig maar dat U gespaard gebleven zijt, anders was er van ons heelemaal niets terecht gekomen." Kan een chef, in zulke omstandigheden, heerlijker loon ontvangen, dan dergelijke woorden uit den mond van zijne soldaten?

Te Fort van der Kapellen aangekomen is zijn toestand zoodanig, dat hij niet kan afstijgen en uit het zadel moet worden getild; toch is het eerste dat hij doet, naar het hospitaal gaan en maatregelen treffen voor de ontvangst van zijne gewonden. Eerst dan gunt hij zich zelf rust en slaapt *drie dagen* lang!

Van Week tot Week.

Dinsdag 17 tot Maandag 23 September.

Gelijkstelling der Chineezen. Bandoeng. De Preangerbode schrijft, dat de door de Regeering aangekondigde gelijkstelling der Chineezen onmiddellijk na invoering van het met het Europeesche recht overeenkomende Burgerlijk Wetboek in China practisch niet terstond te verwezenlijken is. Intusschen heeft het Dep. van Justitie opdracht gegeven alles gereed te maken voor de aanstaande gelijkstelling vóór het einde van dit jaar. (Aneta).

Grissee met pest besmet. Soerabaja. Grissee is met pest besmet verklaard. (Aneta).

De Gouvernements goud- en zilvermijnen. Batavia. Het verslag over 1928 der gouvernements goud- en zilvermijnen in Benkoelen meldt, dat het bedrijfsoverschot *f* 571.532 bedraagt. De ertsreserve bedroeg aan het einde van 1928 voor Tambang Sawah nog ruim 39.000 tons aan „zeker erts", terwijl nog een klein veld met „waarschijnlijk erts" aanwezig is, dat het volgend jaar zal worden onderzocht. (Aneta).

Mishandeling met doodelijk gevolg. Batavia. Het Hoog Militair Gerechtshof heeft den 1e luit. der inf. C. A. J. van der Berg, terzake van mishandeling den dood ten gevolge hebbende, veroordeeld tot vijf jaren gevangenisstraf onder aftrek van preventieve hechtenis en vervallenverklaring uit den militairen dienst. (Aneta).

Het statistiekrecht op de Java-suiker. Batavia. De secretarissen van de handelsvereenigingen van Soerabaja, Semarang en Batavia, hebben geconfereerd over het statistiekrecht op de suiker. Wij kunnen melden, dat, behoudens nadere goedkeuring van den directeur van Financiën, een nieuwe regeling is vastgesteld, waarbij, teneinde hooge prijzen van suiker, bestemd voor consumptie hier te lande, te elimineeren, gedurende het eerste en het tweede kwartaal (op basis aldus voor het derde en vierde kwartaal) voor de bepaling der suikerprijzen slechts rekening gehouden wordt met transacties boven de 250 tons, terwijl voor de vaststelling van den middenprijs slechts gerekend wordt met de hoeveelheden. Alle transacties, derhalve ook de prompte, zullen in aanmerking worden genomen, terwijl de bestemming be-Oosten of be-Westen Suez als factor wordt verwaarloosd. Voor het derde en vierde kwartaal wordt de oude toestand gehandhaafd. Derhalve komen de hoeveelheden verhandelde partijen niet in aanmerking. Slechts transacties van 100 tons en daar beneden worden verwaarloosd. (Aneta).

Congres van Arabieren. Batavia. Bij de opening van het Congres van de Arabische vereeniging Arrabitah al Atawyah, op 15 September, in het clubgebouw op Karet, dat met de Nederlandsche en Arabische kleuren was getooid, heeft de voorzitter, de heer Sjahab, belangen van het onderwijs en zaken van godsdienstigen aard behandeld. De bijeenkomst had een rustig verloop. Politieke redevoeringen werden niet gehouden, behalve door twee nationalisten, die den toestand in Palestina en de kafirs bespraken, doch tot de orde werden geroepen. Het congres wordt in besloten vergadering voortgezet tot 22 September. (Aneta).

Landbouwschade. Soerabaja. De Ind. Crt. deelt mede, dat de aschregen uit den Bromo in het Oost-Tenggergebied, den maisoogst en den aardappeloogst, die er schitterend voor stonden, verwoest heeft en wel over een uitgestrektheid van 40 vierkante kilometers. De schade bedraagt tonnen. De aschregen houdt nog steeds aan. (Aneta).

Buitengewone advocaten-generaal. Batavia. Het College van Gedelegeerden heeft de ontwerp-ordonnantie betreffende de aanvulling van art. 152, waarvan de strekking is aan den G.-G. de bevoegdheid te verleenen om wegens buitengewone omstandigheden de samenstelling van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië tijdelijk met een of meer buitengewone advocaten-generaal te kunnen uitbreiden, aangenomen. Mr. H. Marcella, hoofdambtenaar ter beschikking van den procureur-generaal, is tot tijd. buitengew. advocaat-generaal benoemd. (Aneta).

Toelichting: Bedoeld is art. 152 van het Reglement op de Rechterlijke organisatie, dat de samenstelling van het Hooggerechtshof regelt en den G.-G. bevoegd verklaart om tijdelijk, wegens buitengewone omstandigheden, het Hof met een of meer buitengewone leden uit te breiden.

De pest te Bandoeng. Bandoeng. Thans is ook een geval van longenpest geconstateerd. Het inlandsche slachtoffer is overleden. (Aneta).

De kolonisatie in Nieuw-Guinea mislukt? Malang. In de vergadering van de afdeeling van de kolonisatievereeniging Nieuw-Guinea heeft de heer Douw van der Krap een optimistisch gesteld verslag uitgebracht, waaruit echter bleek, dat de kolonisatie op Nieuw-Guinea mislukt is. Tusschen de kolonisten bestaat tweedracht en de meesten verlaten de kolonisatie. (Aneta).

De Red. teekent hierbij aan:

Zooals men zich herinneren zal, werd deze kolonisatie op Nieuw-Guinea spontaan door een aantal personen ondernomen, zonder dat men zich te voren van de mogelijkheden voldoende had vergewist. Het bestuur heeft niettemin alle medewerking verleend, om dezen „trek" te doen slagen. Het zou te betreuren zijn, indien hij inderdaad is mislukt.

Wellicht heeft echter een tweede, beter voorbereide poging meer kans van slagen.

Protestanten en Katholieken. Semarang. De Loc. bespreekt het ernstig tekort aan predikanten en wijst er op, dat de toestand voor de protestantsche wereld kritiek en „beschamend" is, vergeleken bij den intensieven, kerkelijken, socialen katholieken arbeid. Als voorbeeld noemt het blad, dat de vertrekkende legerpredikant niet vervangen kon worden, van twee Semarangsche vertrekkende predikanten bleek één niet te vervangen. In andere vacatures is in het geheel niet te voorzien.

Personalia. In plaats van den heer Creutzberg, afgetreden Vice-President van den Raad van Ned.-Indië, is als zoodanig benoemd de heer Ch. J. I. M. Welter, lid van dien Raad.

In Den Haag is na kortstondige ziekte in den ouderdom van 57 jaar overleden de heer F. L. Broekveldt, Oud-Directeur B.B. in Ned.-Indië.

De Aneta-telegr. ontleend aan de dagbl.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Boeatan's Indische Kunstweek.

Boeatan's Indische Kunstweek, welke van 28 September tot en met 3 October a.s. in *Pulchri Studio*, Voorhout 15 te 's-Gravenhage wordt gehouden, begint met de tentoonstelling van den kunstschilder *Prof. Ernst Vollbehr*, welke reeds Vrijdagavond dezer geopend wordt, mede ter eere van de Indische gala-voorstelling voor genoodigden van het Internationale Radio-congres.

Ten vervolge op hetgeen wij verleden week hier mededeelen omtrent den arbeid van dezen kunstenaar, willen wij hier nog enkele oordeelvellingen aanhalen uit de Indische pers. Tijdens zijn anderhalfjarige reis door den archipel heeft hij op verschillende plaatsen tentoonstellingen gehouden van zijn werk. Zoo lezen wij o.a. in de rubriek „Kunst" in het *Soerabajaasch Handelsblad* van 23 Juni '28:

„In het Kunstkringgebouw hier ter stede wordt thans tentoongesteld Indische arbeid van van kunstschilder Ernst Vollbehr. De geëxposeerde collectie omvat een kleine 250 tempera's, losse schetsen, welke de schilder op zijn reis door Indië heeft vervaardigd. Dit is voorzeker een respectabel getal, het vertegenwoordigt een arbeids-praestatie, welke eerbied afdwingt.

„De beoordeeling van dergelijk werk is niet gemakkelijk, juist door de schrille contrasten, welke telkens vallen aan te wijzen. Men ziet schilderingen, waarvoor men in eerbiedige contemplatie blijft stil staan, aanvoelend, dat hier een kunstenaar bij de gratie Gods zich heeft geuit.

„Het zijn droomerige, ijle schilderijen van Insulinde's bergen, bijster goed getroffen, subtiel van kleur, teeder van lijn en met een lichtkracht, welke bewondering en respect afdwingt.

„Alleen een uitverkoren kunstenaar vermag een ding van schoonheid te scheppen, als bijvoorbeeld dat gezicht op het Diëngplateau met den Bima-tempel in de vroege ochtendzon. Dit is een meesterstuk! Dit is grootsch! De evenwichtigheid in de compositie is opvallend, de atmosfeer van den vroegen tropendag, welke hij door de zeer juiste belichting heeft weten weer te geven, is van verrassende zuiverheid.

„Wat een forschheid van lijn, wat een royaal gebaar, geen afdalen in peuterige futiliteiten, geen vermoeiende detailleering, maar een opzet, die zegt: hier, zoo zag ik het, en zoo geef ik het U!"

Zóó zullen zeker velen het weten te waardeeren. De *Preanger-Bode* van 22 Aug. 1928 schrijft onder het volgende opschrift:

Indische kleurenrijkdom vastgelegd.

„Wij hebben gister den avond doorgebracht met Prof. Vollbehr van München. Dat heeft ons een deel van onze nachtrust gekost — het is bij eenen geworden — doch was de opoffering ten volle waard.

„Vollbehr is een kunstschilder. Maar hij is meer. Hij is globetrotter, ontdekkingsreiziger, humorist — een man met veelzijdige talenten.

„De schilder is geweldig productief, daarvan hebben wij ons kunnen overtuigen. Hij werkt met ongeëvenaarde snelheid, die wonderbaarlijk mag heeten. Het moet een genot zijn, hem aan den arbeid te zien!" [1])

Het *Bataviaasch Nieuwsblad* van 24 Sept. '28 zegt over deze schilderstukken o.m.:

„Wij zetten dat *„studies"* tusschen aanhalingsteekens, omdat professor Vollbehr zelf dien naam daaraan gaf. Maar welk een rijkdom van kleuren en tinten, welk een teer aanvoelen van de Indische schoonheden en grootschheid!

„Uit deze „studies" spreekt de gevoelsmensch, de fijne kunstenaar, die zijn techniek volkomen beheerscht en er wonderen mee verricht. Geen onderwerp was hem te eenvoudig om op het papier te brengen. Hij liet ons zien hoe de schoonheid van Indië overal te vinden is, vlak bij ons en om ons. Hoe weinigen zijn er echter die *'t zien.* Prof. Vollbehr heeft gezien en met zijn onnavolgbare techniek, zijn liefde voor schoonheid, heeft hij een bundel schetsen gemaakt, welke van onschatbare waarde is.

„Het is onuitsprekelijk jammer, dat een dergelijke verzameling niet voor Nederland of Indië behouden kan blijven, maar wij moeten prof. Vollbehr dankbaar zijn, dat hij op deze wijze onze mooie koloniën ook in zijn eigen land zal laten zien.

„Wij wenschen dezen kunstenaar veel succes met het schoone, dat hij hier tot stand gebracht heeft. Wat hij ons gisteravond heeft laten zien, maakt hem voor eeuwig een vriend van Nederlandsch-Indië."

Wij, leden van „Oost en West", lezers van „Het Koloniaal Weekblad", allen warme vrienden van Indië, zullen zeker niet verzuimen ons hart op te gaan halen aan deze uitgelezen reeks van „studies", welke hier in Pulchri Studio, door keur van Indonesische kunstnijverheid omgeven, uitnemend tot haar recht zal komen.

In Amsterdam heeft Prof. Vollbehr twee zijner schetsen tot schilderijen uit kunnen werken, welke hier ook tentoongesteld zullen worden. En op Zondag 29 dezer (zie nevenstaande advertentie) zal hij, te midden zijner werken, een voordracht houden met gekleurde lichtbeelden over zijn reis door Insulinde, op de hem eigene, zeer onderhoudende, en humoristische wijze.

Want Prof. Vollbehr is tevens een begaafd redenaar, die zijne toehoorders weet te boeien.

De Djocdjasche correspondent van de „Locomotief" schreef, naar aanleiding van een voordracht, welke de heer Vollbehr daar hield o.m.:

„De Jogjasche „Kunstkring" heeft een goed werk gedaan door dezen schilder in de gelegenheid te stellen reeds thans iets van zijn Indisch werk te laten zien en van zijn reisindrukken te vertellen. Met belangstelling zien wij den tijd tegemoet, wanneer hij, na nog eenige maanden op Java, in de Molukken, zelfs Nieuw-Guinea staat op zijn reisplan, te hebben gewerkt, opnieuw met een „causerie-tentoonstelling" hier zal verschijnen."

Nu „Boeatan" ons, Hagenaars, ook in de gelegenheid stelt den heer Vollbehr te zien en te hooren, na volbrenging van zijn groote reis, zal hiervan zeker een dankbaar gebruik worden gemaakt, niet alleen door oud-Indiërs, die prettige herinneringen aan hun verblijf in de tropen wenschen wakker te roepen, maar óók door velen hunner familieleden, vrienden en bekenden, die Indië niet persoonlijk kennen, doch daarom juist door bovengenoemden tot kennismaking daarmee worden opgewekt.

Bovenal wordt den leerkrachten onzer lagere en middelbare scholen een belangstellend bezoek, aan tentoonstelling en voordracht beide, sterk aanbevolen, opdat zij deze, als zoo noode gemiste leerstof, mogen benutten. Ook voor de leerlingen der H.B.S. en gymnasia en van de hoogste klassen der lagere school, die Duitsch verstaan, zou het bezoek prettig en leerzaam tevens zijn. De toegangprijs (zie nevenstaande advertentie) kan bij een collectief bezoek sterk verlaagd of zelfs geheel opgeheven worden, als men zulks bij Boeatan in Heulstraat 19 aanvraagt.

Iederen avond zal een Indische kunstvoorstelling plaats hebben. Op Zaterdag 28 dezer ten 8 uur n.m. zal als het ware een voor het publiek toegankelijke herhaling van het galafeest der Radio-congressisten plaats hebben, tegen den matigen toegangsprijs van *f* 1.—, terwijl leden van „Oost en West", op vertoon van hun lidmaatschapskaart, ook voor één huisgenoot, slechts de helft van dien toegangsprijs behoeven te betalen. Dezelfde Indische films zullen worden vertoond, Mej. Micky de Myier zal twee harer pas ingestudeerde dansen uitvoeren, zoo ook een Indonesische leerling van R. M. Jodjana, beiden met gamelan-begeleiding. Dit is dus iets geheel nieuws, evenals hetgeen op Maandag 30 dezer geboden worden:

Een orkest van Timoreesche *Sesando's*, [2]) door de familie Frans uit Koepang, met een paar vrienden — de eerste intellectueele inboorlingen der Kleine Soenda-eilanden, die hier in Europa zijn — in hun

[1]) Prof. Vollbehr heeft voorloopig zijn atelier in München opgegeven en zich voor eenigen tijd in Den Haag gevestigd, Statenlaan No. 2, waar hij, geïnspireerd door de Hollandsche omgeving, veel mooi werk hoopt tot stand te brengen. — Red.

[2]) Een veelsnarig instrument, met een groot palmblad tot klankbord. — Red.

schilderachtig nationaal kostuum, zal de daar inheemsche muziek ten gehoore brengen. De heer *C. Frans*, die de Hollandsche taal volkomen machtig is, zal te voren een korte voordracht houden over de fraaie *ikat*-weefkunst van zijn eiland.

En tot besluit der reeks Indische Kunstavonden, *last not least*, zal een *gamelan*-concert worden gegeven, zooals men nog zelden in Europa gehoord heeft, met een solo en een trio op de *gambang*, onder leiding van *R. A. Dwidjokoesoemo*, oud-voorzitter van de Jav. Kunstver. *Langen Pradonggo* te Semarang, terwijl tevens door den heer *R. S. Hardjodiringgo*, leider van het Jav. Kunstgezelschap „Ardjoena", een *wajang koelit* voorstelling zal worden gegeven van het beroemde schimmenspel *Minta Raga*.

Tegen den prijs van *f* 2.50 zijn doorgaande, niet persoonlijke, toegangsbewijzen te verkrijgen, geldig zoowel voor de tentoonstelling als de avondvoorstellingen, gedurende de geheele week. Het spreekt wel van zelf, dat „Boeatan" hoopt op een groote afname dezer voordeelige kaarten, opdat er aldoor in die dagen een opgewekt druk bezoek in Pulchri Studio met zijn Indische aankleeding zal zijn.

Kaarten zijn te verkrijgen zoowel bij Boeatan, als in L. Voorhout 15, waar ook gelegenheid tot plaatsenbespreking is.

Er zijn in de groote zaal niet meer dan 250 zitplaatsen; men haaste zich dus met bespreking, om niet achter 't net te visschen!

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Siam—Ned.-Indië.

Het bezoek, dat het Siameesche Koninklijke Echtpaar aan *Java* brengt, wekte in Siam belangstelling voor Ned.-Indië en in *Ned.-Indië* belangstelling voor het rijk van koning Prajadhipok. *Siam* wordt, dank zij de moderne opvattingen, welke de laatste decennia ook tot dat land zijn doorgedrongen en dank zij de toenemende belangstelling voor Aziatische cultuurwaarden in Europa, meer en meer betrokken in het wereldverkeer. Siam is op weg een moderne staat te worden, een moderne staat met behoeften, welke die van het Westen naderen. In de *absolute monarchie*, welke Siam tot op dezen dag is, kon het wel niet anders of de vorsten moesten de richting der ontwikkeling aangeven. Heden ten dage is het land reeds zoover in zijn ontwikkeling gevorderd, dat practisch alle diensten, ook de technische, onder eigen Siameesche leiding staan, zij het dan ook, dat hier en daar buitenlandsche technische adviseurs nog niet geheel kunnen worden ontbeerd.

Het feit, dat deze ontwikkeling plaats vond met behoud van de absolute monarchie, geeft te denken. Hoe komt het — vraagt *De Loc.* (14/8 „Suppl. Het Verre Oosten") — dat daar in Siam de Westersche bestuursmethoden van Europa bij de intellectueele leiders van het volk tot nog toe niet hebben geleid tot een zucht tot klakkeloos overnemen van Westersche instellingen? Hoe lost de Siameesche regeering de vraagstukken op, welke zich ook daar ongetwijfeld voordoen als uitvloeisel van de moderniseering der maatschappij en hare aanpassing aan nieuwe toestanden? Valt er uit de methode waarop deze Oostersche regeering haar eigen land materieel verwesterscht zonder het eigen Oostersche geweld aan te doen, wellicht ook voor de Westerlingen, die verantwoordelijk zijn voor het bij ons gevoerde bestuursbeleid, niets te leeren? Ook wanneer wij de groote verschillen tusschen Siam en Ned.-Indië op den voorgrond stellen, de verschillen voortvloeiend uit de omstandigheid, dat aan den eenen kant een volk staat, dat in den loop der eeuwen vaak na hardnekkigen strijd zijne onafhankelijkheid wist te bewaren, en aan den anderen kant een conglomeraat van volken en het historische feit van meer dan drie eeuwen onafhankelijkheid en intensieve bemoeienis van het Westen met interne aangelegenheden, ook dan nog blijft er vergelijking genoeg over, al ware het slechts deze: *de gelijkheid van geesteshouding van Oostersche volken tegenover het gezagsbegrip*. Dit bezoek biedt verder aan Ned.-Indië de gelegenheid aan de Koninklijke Gasten uit Siam uit eigen aanschouwing te laten zien hoe het koloniseeren volgens de moderne opvattingen gericht is op het welzijn van de koloniale volken.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (9/8 „Staatkundig beleid en bestuurszorg in Ned.-Indië", *A. D. A. de Kat Angelino*; 16/8 „Briand's federatieplan", *H. de Jouvenel*; 17/8 „De schilderkunst in den Islam", *prof. dr. C. Sn. Hurgronje*; 23/8 „Ver. Staten en Pan-Europa", *Mussolini*) en *De Loc.* (29/7, blz. 4 „Ned.-Indië en Genève" II, *Ant. L.*; 7/8, blz. 47 „Het Verre Oosten").

Regeering en Volksbeweging.

De Loc. (7, 8 en 12/8, blz. 29, 3 en 4) bevat „Het Regeeringsantwoord" op de Algemeene Beschouwingen in den Volksraad omtrent de begrooting voor 1930. De houding der Regeering jegens *de radicale volksleiders* werd links te streng, rechts te lankmoedig en in het centrum juist goed geacht. De Volksraadsleden zijn in hoofdzaak aangewezen op courantenberichten, de Regeering daarnaast op veelal niet voor publiciteit in aanmerking komende ambtelijke verslagen. Het verschil tusschen de Regeering en de *„bezorgden"* komt hierop neer, dat dezen den tijd voor ingrijpen in de uiterst linksche flank der volksbeweging reeds gekomen achten en de Regeering dit nog uitstelt in de hoop, dat het gelukken zal de krachten van de voormannen en van hunne medewerkers te richten op sociaal constructief werk en hen aldus van destructieve actie af te houden.

De *Sarekat Kaoem Boeroeh Indonesia* heeft zich in April aangemeld als lid van de Liga. De S.K.B.I. is geen stichting van Moskou, maar een opbloeier uit een rest van 1927, die zich weer met Moskou in verbinding heeft gesteld; immers, de Liga is zeer duidelijk een stichting van de Derde Internationale. Elk direct contact, in welken vorm ook met die Liga, is ten eenenmale onduldbaar. De S.K.B.I. heeft te *Medan* een afdeeling opgericht ten kantore van *mr. Soemantri*. Bij hem kwamen samen contactlijnen uit het buitenland, en van hem emaneerden lijnen naar het binnenland. De vervolging tegen mr. Soemantri is wegens overtreding van art. 88 sub 8, 109 en 110 S. 10. Met leedwezen is de Regeering overgegaan tot de vervolging van dezen bekwamen jongen man, die zooveel beloofde, maar die te ver is gegaan. Het is niet juist, dat de Regeering uitsluitend in communistische gezindheid van organisaties aanleiding tot ingrijpen zou vinden. De Regeering gebruikt liever het woord *extreem* dan communistisch. Tegen dit *extremisme* wil de Regeering de P. N. I. voor de laatste maal waarschuwen. Scherpe maatregelen zijn aangekondigd, zoodra van overweging van gewelddadige maatregelen blijkt. Het vraagstuk der *organisatorische discipline* is er thans een van den eersten rang geworden. Met pijnlijke verbazing heeft de Regeering dan ook kennis genomen van de indiening der motie tegen art. 152bis en ter en 161bis. De Regeering hoopt op *groote behoedzaamheid* van Europeesche en Inheemsche zijde om niet prikkelend te werken, en dat het overgroote deel der inwoners zal medewerken, om de krachten in de bevolking levende, in goede organisatie te brengen. De Regeering hoopt, dat gebleken is uit de debatten, dat *het schip* van *het gezag* zeewaardig is, met een goeden uitkijk in den mast en een kapitein doortastend steeds, zoo streng als het moet.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (5/8 „Practische politiek"; 6/8 „De afwezige bezorgden"), *De Loc.* (3/8, blz. 22 „Soemantri's roode rol" vanaf 1926; 10/8 „Het resultaat") en het *Soer. Hbl.* (27/7, 3e bl. *Z.* „Kiezen of deelen").

Koloniaal beleid.

De nieuwe Minister van Koloniën, de heer *S. de Graaff*, heeft in een interview (*De Loc.* 12/8) verklaard, dat hij het niet gewenscht acht mededeelingen te doen met betrekking tot Indië. Intusschen heeft hij den indruk, dat er weinig veranderingen te wachten zijn ten aanzien van de tegenover Indië gevolgde politiek. De Minister is er van doordrongen, dat de *huidige politiek* het noodzakelijk resultaat is der tijdsomstandigheden en niet een uitvloeisel van subjectieve inzichten en theorieën. Het *bestuursbeleid* is moeilijker geworden sinds het adviseeren de plaats heeft ingenomen van het bevelen. Daarom is het noodzakelijk, dat in alle practische voeling gehouden wordt met de belangen van alle bevolkingsgroepen. Eene lange overgangsperiode voor de inleving der bevolking in het moderne staatkundige ontwikkeling is onvermijdelijk en daarbij moeten vele moeilijkheden in practische ervaring rakend, opgelost worden, zooals zulks immers destijds ook in Nederland het geval was bij de vorming der provincies. De *Volksraad*, aldus de heer De Graaff, vervult zijn taak met ernst en belangstelling.

De Loc. van 8 Aug. (blz. 3, 8, 13, 33) en 17 Aug. (blz. 27) geeft het oordeel weer van de Eur. en Inl. Pers over Minister De Graaff.

De Vaderlandsche club.

Op initiatief van enkele vooraanstaande Semarangers waren de heeren *Zentgraaff* en *mr. Hamel* overgekomen teneinde te Semarang van voorlichting te dienen met betrekking tot de wenschelijkheid van oprichting eener afdeeling van de *Vaderlandsche club* (*De Loc.* 14/8, blz. 35). De heer Zentgraaff begon zijn rede met *het nationalisme*: het nationalisme van den kolonialen Hollander, dat vroeger niet noodig was, omdat men „thuis" niet nationalistisch behoeft te zijn, doch dat hard noodig is geworden nu de tijden zoo zijn veranderd en wij dreigen van de eersten de allerlaatsten te worden. De Hollander, die in het algemeen veel te weinig nationalist is en wien vaak lakschheid en valsche schaamte op dit punt moet worden verweten, dient aan zijn gevoelens van trots op zijn Hollanderschap en waardeering en dankbaarheid voor de erfenis onzer voorvaderen uiting te geven, en men kan er van op aan, dat dit niet alleen door de Hollanders, maar ook door den Inlander zal worden geapprecieerd. Want de Inlander is gevoelig voor geestelijke waarden en heeft er respect voor. Dit nationalisme van den kolonialen Nederlander moet zich moeten manifesteeren als een opkomen voor zijn rechten, als een handhaven en vergrooten van zijn invloed. Als men dagelijks in *Inlandsche bladjes* leest, dat wij „slavenhandelaars" en „uitbuiters" zijn, dan dient bij ons het besef levendig te worden, dat de Hollanders in Indië een kolonisatiewerkstuk tot stand hebben gebracht, dat in het buitenland om strijd wordt geroemd; dat de Hollanders speciaal ook voor den Inlander heilzame en nuttigen arbeid van zeer verre strekking hebben verricht en dat Hollandsche energie, initiatief, doorzettingsvermogen en leiding noodig zijn om in samenwerking met Inlandsche arbeidskracht nog veel tot stand te brengen. De spreker behandelde voorts den vooruitgang van de positie van den Inlander gedurende de laatste dertig jaar: de werking van het communisme, dat onder velerlei mom den heele staat voorspelt doch slechts rampen zal brengen voor den Inlander in de allereerste plaats; den invloed van den kolonialen Hollander op het koloniaal beleid, een invloed, zoo gering dat hij verre blijft beneden dien van een schoonmaakster in Holland; enz. Teneinde op den gang der koloniale zaken te kunnen doen inwerken den invloed van den kolonialen Nederlander, dient — zoo besloot Z. — een organisatie te worden opgericht. De Vaderlandsche Club, oorspronkelijk klein opgezet, doch al spoedig snel uitgebreid doordat zij later verwante gevoelens bij velen wekte, wil die organisatie zijn.

De *Deli Crt.* (7, 8 en 12/8) bespreekt het artikel van Z. in het „Soer. Hbl." (22 en 23/7, 3de bl.) over „De Vaderlandsche club en de Nederlandsche gedachte" en bericht de oprichting van een afdeeling te Medan.

Bali.

Den 22sten Juli had te Singaradja de eerste installatie plaats van de *vijf nieuwe landschapsbestuurders* (*De Loc.* 30/7). In het Hollandsch en Maleisch werd het officieele benoemingsbesluit van Z.Exc. den G.-G. voorgelezen, waarbij aan *I Goesti Poetoe Djlantik* de waardigheid van Bestuurder van het voormalige landschap *Boeleleng* werd verleend met den ambtstitel van „Anak Agoeng". De resident complimenteerde den „Anak Agoeng" met zijn benoeming en hield in het Maleisch een kernachtige toespraak, waarbij hij duidelijk liet uitkomen, dat met het instellen van de vijf vroegere Landschappen en het in eere herstellen van de hoofden over deze gewesten, een groot verschil met „tempo doeloe" bij de Regeering had voorgezeten. Waar vroeger de vorsten van Bali het land als hun eigendom beschouwden en hun onderdanen slechts ten voordeele van henzelf allerlei werk lieten verrichten, was het de bedoeling van de huidige Regeering, dat de nieuwe bestuurders zich juist dienstbaar zouden maken voor het volk en op alle mogelijke wijze het voordeel, niet van henzelven, doch slechts van hun onderdanen zouden bevorderen, tot bloei en vooruitgang van hun gewest. De oude „poeri" der

vroegere bestuurders van Boeleleng, welke geheel in verval is geraakt, zal verbouwd worden, zoodat over eenigen tijd de nieuwe „Anak Agoeng" weder een verblijf zal hebben wat in de oogen der bevolking zijner waardig is en hetwelk ook een uiterlijk teeken zal zijn, dat zij naast het Europeesch bestuur, hun oude adat-bestuur hebben teruggekregen.

Te *Djembrana, Tabanan, Badoeng* en *Kloengkoeng* waren de ceremoniën als te Singaradja. In Kloengkoeng vond de plechtigheid plaats in de poera-Gelgel, een der hoofdtempels van Bali, dezelfde tempel welke bij de laatste expeditie vanuit zee beschoten werd en waar thans wederom een rechte afstammeling van het oude Vorstenhuis geïnstalleerd kon worden. Zoo heeft Bali dan weder zijn afstammelingen van oude vorstenhuizen teruggekregen en met de instelling van Locale Raden in Januari a.s., zal deze Bestuurshervorming, welke geheel van die op Java verschilt, haar beslag gekregen hebben.

De Loc. vertelt van „De koppensnellers van de Apo Kajan" (25/7), „De Prambanan-tempels" (27 en 29/7, blz. 30 en 4), „Java's Oudheid" (1/8, dr. W. F. Stutterheim), „Het Rassenprobleem in Suriname" (12 en 14/8, blz. 4 en 30), „De Badoej's van Bantam" (15/8) en „De studiereis van Teunkoe Mahmoed", telg uit de laatste sultansfamilie van Atjeh (29/7).

Nieuw-Guinea.

Dr. Soesilo, gouvernementsarts 1e kl., heeft als *malariaspecialiteit* deel uitgemaakt van de exploratie in *Noord-Nieuw-Guinea*, waar gronden werden gezocht, geschikt voor een eventueele *blanke kolonisatie*. In zijn rapport (*De Loc.* 12 en 13/8) heeft rapporteur gewezen op de wenschelijkheid, dat kolonisten na debarkement aan de kust te *Nabire* direct naar het kolonisatieterrein dienen te vertrekken. Een onnoodig verblijf aan de kust zal z.i. ongetwijfeld tot een catastrophe leiden. Geheel anders zijn de verhoudingen in de voor den Landbouw zoo geschikt geachte terreinen aan de oevers van de *Boemi, Oetara* en de *Wanggar*. Er woont geen mensch, waarmede ons een waardevolle graadmeter, *miltindex*, ontvalt. Men is aangewezen op de nauwgezette analyse van de anophelinenfauna. Ondanks de aanhoudende regens werden waterverzamelingen van eenigen omvang gemist. In kleinere poelen in het bosch, in plassen, welke blootgesteld waren aan zonnestralen aan de oevers van de rivieren, plassen in oude beddingen werden gevonden de larven van de Nys. *punctulatus* variatio moluccencis resp. type. Ook in stroomend water werd gezocht echter zonder resultaat. Elders buiten Nieuw-Guinea heeft prof. dr. Rodenwaldt ook in vrij snel stroomend water de larven van de *punctulatus* gevonden. Gedurende het nachtverblijf in de bivakken in het Boemi- en Wanggargebied werd door commissieleden en koelies geen last ondervonden van muskieten. Na lang zoeken in de avonduren gelukte het rapporteur en laborant een enkele Nys. punctulatus (type) te bemachtigen.

Het Hoofd van den Dienst der Volksgezondheid heeft den Gouv.-Generaal geadviseerd dat kolonisatie in het Boemigebied met het oog op malariagevaar niet behoeft te worden ontraden.

In *De Loc.* (12/8) schrijft *prof. dr. J. J. v. Lochem* over *„Ned.-Indië en de Gele Koorts"*. Prof. Dr. W. A. Schüffner toonde te Amsterdam aan dat de Ned.-Indische mug ontvankelijk is voor de ziektekiemen van de gele koorts.

Dr. R. Broersma betoogt in *De Loc.* (17/8, blz. 27 *„Digoel en wij"*) dat geen vooruitgang in Boven-Digoel zal te zien zijn zoolang de kolonisten niet in eigen onderhoud voorzien.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Diverse onderwerpen.

Naar aanleiding van het bericht in het „Soer. Hbld.", dat tijdens de viering van het 5-jarig jubileum van de Studieclub te Soerabaja bij het zingen van het (Indonesisch volks-) lied „Indonesia Raja", de Europeanen met uitzondering van de vertegenwoordigers der I.S.D.P. zijn blijven zitten, ondanks het gezegde van Dr. Soetomo dat „wie zitten blijft, een karbouw is", zegt de *Bintang Timoer* van 1 Augustus dat het lijkt alsof de heer Zentgraaff met dergelijk geschrijf de Indonesiërs boos wil maken. Hij dient het gevoel van de Indonesiërs te eerbiedigen als hij van hen eischt dat zij hetzelfde doen t.o.v. zijn eigen gevoel. Hij mag van de Indonesiërs niet eischen dat zij alleen het „Wien Neerlands Bloed" zingen en het „Indonesia Raja" niet.

Het Mal.-Chineesche blad *Swara Publiek* te Soerabaja van 1 Augustus noemt het bedoelde gezegde van Dr. Soetomo op genoemde bijeenkomst veel te kras. Want voor hen die nog gebonden zijn, zooals b.v. de daar aanwezige Indonesische politiebeambten, is dit een moeilijk geval. Staan zij op, dan hebben zij voor hun superieuren te vreezen en blijven zij zitten, dan schamen zij zich, gelijk het geval was met den Regent van Soerabaja. Door het „Soer. Hbld." werd de heer Soetomo trouwens verweten dat hij door niemand voor „karbouw" werd uitgescholden toen hij bij het spelen van het Nederlandsche volkslied aan boord der mailbooten niet wilde opstaan.

Het blad *Sin Hoat Po* te Medan van 19 Juli betreurt het dat, hoewel de Europeesche bladen alles zeggen over aanslagen op ondernemingen, de Indonesische zich daarover niet mogen uitlaten. Als voorbeeld deelt het blad mede dat de „Deli Crt." den Officier van Justitie te Padang verzocht heeft tegen de „Pertjatoeran" maatregelen te nemen, alleen omdat dit blad — in verband met het doodschieten van een koelie door een assistent op de onderneming Sangkoenoer — de opmerking heeft gemaakt: „Als een Europeaan amok maakt, wordt hem niets gedaan, doch een Inlander wordt in zoo'n geval opgehangen". Schrijver hoopt dat de Regeering zich niet door de Europeesche pers zal laten beïnvloeden.

Een schrijver in *Darmokondo* te Solo van 27 Juli wijt het mislukken van de „tjap-tjai-politiek" (de associatie-politiek) aan het feit dat zij niet de belangen van de associeerende groepen gezamenlijk kan behartigen. De Indonesiërs wenschen wel samen te werken, doch zij ondervinden de onmogelijkheid en gaan één voor één uit de associatiepartij. Zelfs een P.E.B.-lid als de Regent van Soemenep, lid van den Volksraad, heeft zich van zijn partij gewend en de nationalisten verdedigd. Schrijver raadt lieden als dezen Regent aan, zich geheel uit de associatie terug te trekken, dan zullen zij 100 % in aanzien stijgen in het oog van het volk.

In een „Terloops" het doodvonnis van den moordenaar van Mevr. Landzaat meldend, spreekt de redactie van *Fadjar Asia* (orgaan der P.S.I.), hoewel zij de daad van den moordenaar Salim geenszins kan goedpraten, de vrees uit dat de rechter zich heeft laten beïnvloeden door de woede der tuin-assistenten. Een inzender in hetzelfde blad maakt o.a. de schampere opmerking dat als een Europeaan een Inheemsche neerschiet, niet zoo gauw „snel recht" zal worden gepleegd, getuige b.v. het geval Macaré, wiens doodvonnis bovendien in „levenslang" is veranderd.

In een redactioneel artikel van het Jav.-nation. dagblad *Sedajo Tomo* te Jogja van 27 Juli wordt weder de aandacht gevestigd op het verschil tusschen de toestanden in een kolonie en die in een onafhankelijk land, welk verschil zich ten duidelijkste vertoont in de plichten en rechten. Het laat zich niet alleen begrenzen door de klassen, doch in het bijzonder door het rasverschil, reden waarom zich in beide partijen een nationaal front heeft gevormd. Ter illustratie van het bestaan van die verschillen wordt de vraag van Mr. Duys aan den Minister omtrent de toegemeten strafmaten voor moorden gereleveerd.

In *Matahari Borneo* (Pontianak) behandelt iemand de verhouding van „Indonesia" tot Nederland en de redenen voor de Regeering tot het inslaan van de ethische richting, n.l. om aan de verlangens van het volk tegemoet te komen. Het steeds meer veld winnen van de nationale beweging wordt toegeschreven aan het erkennen van de rechten hierop. Eventueele verandering van overheersching, door een andere mogendheid laat de „Indonesiërs" koud, zegt schrijver. De overwegingen van den oud-G.G. Fock omtrent het nadeel daarvan zullen de Indonesiërs niet doen afwijken van den thans ingeslagen weg tot zelfwerkzaamheid, waarvan de P.N.I. het bewijs levert.

Een medewerker van de *Soerabaja-kroniek* kent aan het Minahassische land en volk twee bestaansmogelijkheden toe, t.w. het blijvend samengaan met Nederland op den voet van gelijkheid en gelijkwaardigheid en een absolute zelfstandigheid. Het eerste is, gezien den tegenwoordigen status van de Minahassa, niet wel mogelijk. Gewezen wordt op de denationalisatie door het Ned. koloniaal beleid. Bij de Minahassers buiten de Minahassa wordt er op aangedrongen naar hun eigen land terug te keeren om daar hun intellect productief te maken, ten einde de sub 2 bedoelde positie te kunnen bereiken.

In het pas opgerichte maandblad *Soerasowan*. hoofdzakelijk voor Bantamsche belangen, neemt een der medewerkers in het eerste nummer (Juli) stelling tegen een mogelijken invoer der suikercultuur in Bantam, naar aanleiding van berichten over aanvragen van de zijde der ondernemers voor de inhuur van groote complexen sawahgrond in Noord-Bantam.

Hij herinnert aan een vroegere poging in dien zin in 1912 door een ondernemer gedaan, waarbij door de wedana's en ass.-wedana's der betrokken districten Tjiroeas, Petir en Ranghasbitoeng in de dessabijeenkomsten de bedoeling van het verzoek werd uiteengezet en de menschen eerst, meenende met een bevel van hoogerhand te doen te hebben, antwoordden met gedwee toe te stemmen.

Het was een geluk — vervolgt schrijver — dat de ass.-wedana's van die onderdistricten konden gerekend worden te behooren tot de „kaoem moeda" (van wie, merkt schr. op, het meerendeel thans het B.B. verlaten heeft), terwijl de hoogergeplaatsten zeer veel en collegiaal — zooals het in dien tijd was — met de jongeren omgingen.

Al die prijaji's waren tegen het verzoek en vreesden voor de gevolgen voor het volk, indachtig aan de ellende in de suikerstreken in Midden- en Oost-Java.

Eenige jaren later werd opnieuw het verzoek gedaan voor inhuur van grond voor de suikercultuur, doch toen werd het ook geweigerd, kwam de weige-

ring zelfs van den kant der hoogere B.B.-autoriteiten.

Schrijver weet niet of nu, bij het nieuwe verzoek, de aanhouder winnen zal, daar velen der tegenwoordige prijaji's in Bantam uit de Preanger geboortig zijn en daar in dienst-contact zijn geweest met heeren van de ondernemingen en in Cheribon met de suikerfabrieken. Zij kennen de voordeelen van die fabrieken voor de ambtenaren: men krijgt zijn jaarlijksche zending suiker, van den wedana af tot den kantooroppasser toe; de dessabeambten hebben slechts hun hand op te houden om bankpapier of zilver te ontvangen, enz.

Na vervolgens andere „voordeelen" te hebben opgesomd: dat, als er een suikerfabriek was, allen, van kinderen tot grijsaards, koeliewerk zouden kunnen krijgen en niet naar de Lampongs en Batavia zouden behoeven te gaan om de verschillende belastingen en afkoop van desadiensten enz. te kunnen betalen en dat door het in het land komen van veel fabrieksemployé's de Bantamsche vrouwen gemakkelijker aan een man kunnen komen, eindigt de schrijver met in het Soendaneesch te verklaren dat, goed beschouwd, de Bantammers over 't algemeen nog dom, onwetend en onervaren zijn, zoodat maar al te gauw van hen gezegd wordt dat zij lomp en vlegelachtig, weerspannig en onbeschaafd zijn, niet te vergelijken met de menschen uit de Preanger en uit Cheribon.

K. Wybrands †.

Verschillende Inheemsche bladen hebben artikelen gewijd aan de nagedachtenis van wijlen K. Wybrands, in leven Directeur-Hoofdredacteur van het „Nieuws v. d. Dag v. N.-I."

Het neutrale blad *Bahagia* te Semarang zegt o.a. dat K. Wybrands in zijn leven een groote vijand was van de landskinderen en de Inlandsche pers. Of hij de landskinderen inderdaad haatte dan wel dit slechts deed uit noodzakelijkheid, kan men niet te weten komen. Doch de overledene was voor zijn scherpen blik, zijn goed inzicht en zijn ijzeren wil wel te respecteeren. Door zijn overlijden zal de Inlandsche beweging wel verslappen.

De *Pertja Selatan* (liberaal), te Palembang, zegt dat de overledene iemand was van lagere afkomst, doch zich zoodanig wist op te werken dat hij directeur-hoofdredacteur is geworden. Hij stond bekend om zijn scherpe pen, zoowel bij het uitoefenen van critiek als bij het beleedigen van menschen, vooral van „inlanders", totdat hij „inlanderhater" werd genoemd, die in staat was zelfs de nog in slaap zijnde Indonesiërs te doen ontwaken. In de journalistiek heeft hij sporen achtergelaten, waaraan elk journalist wel een voorbeeld kan nemen. Door zijn overlijden verliest de witte pers een voorvechter en de Indonesische beweging een zweepslag.

De liberale *Bintang Timoer* te Batavia zegt o.m. in een hoofdartikel, dat de overledene de groote vijand was van de Inheemsche volksbeweging. Hij hield van generaliseeren en nam als maatstaf voor zijn oordeel over de Indonesiërs zijn chauffeur en zijn baboe. Maar hij pleitte wel voor goede politie ter betere bescherming van Inheemsche belangen en voor de rechtszekerheid der Inheemschen en was goed voor zijn Inh. personeel. Zijn heengaan wordt door de Inh. (politieke) wereld als een leegte gevoeld. Immers, hij deed — wel is waar op „andere" en „bittere" wijze — de slapenden ontwaken. Dan wordt het gezegde van Mr. Singgih aangehaald: „Leest het „Nieuws" van K. W.; ik ben er dan van overtuigd dat gij na een kwartaal een waar nationalist wordt."

Het Chin. blad *Sin Jit Po* te Soerabaja zegt, dat de heer Wybrands in zijn leven een flinke voorvechter was van de rechtsche partij, doch als een journalist bekend stond die de Indonesiërs haatte en zoo nu en dan ook de Chineezen. Het blad herinnert dan aan een artikel van den heer W. over den invoer van opium in China, een over de communistische relletjes, enz., enz. Maar dergelijke artikelen kwamen den Indonesiërs eigenlijk ten goede, want hierdoor werden zij juist aangespoord om nog meer actie te voeren voor de verheffing van het volk. Daarom beteekent het overlijden van den heer W. een verlies zoowel voor de rechtsche als voor de Inheemsche partij.

Het liberale blad *Perasaän* te Telok Betong wijst in een waardeerend artikel over wijlen K. Wybrands o.m. op diens steeds vernederende meening over de ongunstige eigenschappen der Indonesiërs, waardoor dit een aansporing voor hen werd om zich te verbeteren. Het verscheiden wordt dan ook betreurd als van iemand die niet moede werd anderen op hunne feilen te wijzen, hetgeen onbevreesd en zonder aanzien des persoons geschiedde.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

De Economist.

In het Sept. No.: Regeling van het Nederl. en Nederl.-Indische Geld- en Muntwezen II, door Ir. E. P. Wellenstein.

Wetenschappelijke Mededeelingen

(Dienst van den Mijnbouw in Ned.-Indië). No. 12 houdt in: De koraalriffen der Duizend-Eilanden (Java-Zee) — with summary in English — door J. H. F. Umbgrove.

Onze Aarde.

Het Sept. No. bevat o.a.: Vischkweekerij op Java, door J. Sibinga Mulder.

Democratie en Vrije arbeid.

Het No. van 21 Sept. heeft als hoofdart.: Koeliearbeid en Poenale Sanctie II, door Z. Kamerling — Indische brieven — 2e serie No. 3.

De Indische Verlofganger

20 Sept. Potgieter over Indië, door S. Kalff.

De Indische Mercuur

van 18 Sept. bevat o.m.: De Administratie der Rubber- en Koffie-onderneming, door D. Groeneveld Jr., besproken door J. Paardekooper.

Mededeelingen van „De Handelsvereen. te Medan".

Het No. van 15 Aug. behelst: Overzicht van den Economischen toestand der Oostkust van Sumatra gedurende het eerste halfjaar van 1929.

Tectona.

Boschbouwkundig Tijdschrift. Uitgave der Vereeniging van Hoogere Ambtenaren bij het boschwezen in Ned. Oost-Indië. Het Juni-Juli No. bevat, behalve de Notulen van de 18e openbare bijeenkomst der vereeniging te Djokjakarta op 20 en 21 April 1929, tal van vakbeschouwingen met kaarten.

Landbouw.

Tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten in Nederl.-Indië. In het Juni No. o.m. Rijstproducties op Java en Madoera, door A. M. P. A. Scheltema en Mededeelingen over de beteekenis der djeroeh-cultuur in het district Garoet, door J. H. Brückmann.

Korte Berichten

Voor Landb., Nijverh. en Handel (Uitgave v. h. Depart. te Buitenzorg). Onder de mededeelingen van verschillenden aard (Econ. en handelsberichten) in het No. van 1 Aug.: Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Ned.-Indië gedurende het jaar 1928. Deel I. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 2e kwart. van 1929. III. — Onderzoekingen en aanteekeningen omtrent enkele koloniale producten. — De rijstuitvoer van de V. S. van Amerika en de invoer van Java-rijst in Nederland. — De koffiesituatie aan het einde van het 2e kwart. 1929. — De wereldproductie van vanielje. — De koffiemarkt gedurende Juni 1929.

In en Uitvoer

Handels-econom. Weekblad voor Nederland en Koloniën. — Het No. van 16 September behelst o.m. de volgende artt.: De Nederl. Scheepvaartmaatschappijen in 1928, door Dr. Max de Vries. — De Theemarkt in Augustus. — De groote cultures op Sumatra's Oostkust, enz.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

De Nos. van 10 en 17 Augustus. Het No. van 10 Aug. opent met: Uit een rijk plantersleven II (D. H. Donald Mac Gillairy). Dit opstel sluit in het No. van 17 Aug., in welk No. o.m. deze artt.: De moordinstincten onder het koelievolk. — De stand van den dienst der Volksgezondheid op den a.s. Pasar Gambir te Batavia. — De land- en tuinbouw-tentoonstelling te Soekaboemi. — Studie voor de Indische cultures.

De Banier

Christelijk Weekblad voor Nederl. Indië. De Nos. van 8 en 15 Aug. (32 en 33). In No. 32 een vervolg

der Indische Reisbrieven: Medan en Onrust. — Nogmaals de arbeidsinspectie — De Europ. pers. Voorts: Het loterijkwaad. — De Belastingdruk in Nederl.-Indië. In No. 33 vervolg der Reisbrieven en van het loterijkwaad. En een art. gewijd aan den nieuw opgetreden Minister v. koloniën, met dit slot: „Wij zullen kalm afwachten, maar spreken het vertrouwen uit dat er een goede samenwerking moge blijven tusschen Minister en Gouverneur-Generaal".

Zending- en Missieperiodieken.

Wolanda-Hindia. Zendingstijdschrift voor jongeren. Voortzetting van de Java-cent, opgericht 1864. — In het Aug.-Sept.-No.: De Niasser in leven en sterven VIII.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Tijdschr. van de Missie-vereeniging. Inhoud v. h. Sept.-No. — Iets over 'n Dajak en z'n familie, door Pater Cassianus, Pastoor van Sangan. — En andere bijdragen.

BOEKAANKONDIGING.

Bij de Wed. P. van Waesberge & Zn. te Rotterdam, is verschenen: „Het juiste woord. Een moderne handleiding voor ieder, die het juiste woord op de juiste plaats wil spreken", door Mr. J. Boonstra. Titel en ondertitel spreken voor zichzelven. Te schrijven, maar vooral te spreken „het juiste woord" is een onschatbaar wapen in den levensstrijd, welke steeds zwaarder wordt. Daarom wordt met deze handleiding aan menigeen een goeden dienst bewezen; het gegeven is van alle kanten bekeken, wat wel hieruit blijkt, dat het goed verzorgde boekwerk van bijna 200 bladzijden meer dan 30 hoofdstukken bevat, behalve een inleiding en slotwoord.

Sprekers en zij die moeten hooren spreken schaffen zich deze moderne handleiding aan.

In de serie: „De roman van groote levens" is bij den uitgever W. de Haan te Utrecht verschenen: „Jan Pieterszoon Coen, de baanbreker in ons Indië", door H. P. Geerke.

In den nacht van 20 op 21 September 1629, dus nu juist 300 jaar geleden, werd de levensdraad afgesneden van den grooten Nederlander, door schr. van dit werk terecht aangeduid als „de baanbreker".

Dit boek van 9 hoofdstukken en 253 bladzijden vangt aan met: „De eerste groote tochten naar de Oost"; het laatste hoofdstuk heeft tot titel: „Het tweede Gouverneur-Generaalschap. Het beleg van Bantam. De dood van J. P. Coen". Het geheele tijdperk daartusschen is hier overzichtelijk geschetst, maar Coen, diens leven en werken en lotgevallen, vormen het hoofddeel. Uitmuntend is de schets van onze eerste aanraking met- en onze eerste vestiging in Indië. Deze van veel studie en eigen inzicht getuigende lectuur laat zich aangenaam lezen, maar is, wat meer zegt, een zeer leerzame, al ware het maar dat er in uitkomt dat flinke mannen meer noodig zijn dan z.g. knappe mannen. Toen, en nu. Is het oordeel over Coen zeer waardeerend, schr. blijkt niet blind te zijn voor zijn fouten, getuige de moord op Ambon, zelfs al beschouwt men dit gruwelijk feit in het raam van dien tijd. Schr. besluit aldus: „Hij (Coen) heeft recht op dank van het nageslacht, dat nog steeds geniet van de bronnen die hij heeft aangeboord". Zeer juist. Coen was een man van de „koene daad". Handelen en weinig praten en geen commissies, van welke hij zeide: „Waer veel raedt is, is weinich uytcomste". Aan mannen als hij heeft elke tijd behoefte. Dit leert dit werk, dat, vooraan, met de stoere beeltenis van Coen prijkt. Verlucht met foto's en platen, typographisch goed verzorgd, moge „J. P. Coen" veel gelezen worden ... en herlezen.

Suriname.

In de troonrede luidde de op Suriname betrekking hebbende paragraaf als volgt:

„De economische toestand van Suriname blijft ernstige aandacht vorderen. Tegenover eene voortgezette uitbreiding van de koffiecultuur en van de bauxietnijverheid staat een teruggang van de goud- en balatawinning. Ook voor de suikerrietteelt zijn de vooruitzichten minder gunstig."

Pessimistischer kan het al niet. Of de „ernstige aandacht" ook tot daden zal leiden, blijkt niet.

Wij laten hier eenige uitspraken over deze paragraaf in de pers volgen:

De „N. R. Ct." van 17 September, Av.bl. D.:

„Van het Westelijk front geen nieuws".

„De Telegraaf" van 17 September, derde avondblad:

„Deze regeering heeft tweeërlei stiefkind. Suriname vraagt wel ernstige aandacht, maar geen enkele maatregel wordt in uitzicht gesteld. Dit gewest zou, een bekend woord wijzigend, kunnen zeggen: „Aan aandacht is genoeg geschonken. Laat ons nu eindelijk daden zien."

„Het Algemeen Handelsblad" van 17 September:

„De paragraaf over Suriname opent weer geen enkel vooruitzicht. Het geduld der bewoners van dit gewest en van degenen die overtuigd zijn dat Nederland daar in zijn plicht zeer ernstig te kort schiet, wordt nog verder op de proef gesteld; de jaarlijksche tekorten op Suriname's begrooting moeten blijkbaar een permanent verschijnsel worden."

„Het Vaderland":

„Wij hopen, dat de toestand van Suriname nu eindelijk wat meer zal vorderen dan „ernstige aandacht" en tot daden zal nopen."

„De Standaard":

„Wat omtrent Suriname en Curaçao wordt gezegd is niet veel, maar voorzichtigheid in het geven van beloften is hier in het bijzonder prijzenswaardig te achten."

In haar adres van antwoord heeft de Eerste Kamer op deze paragraaf gereageerd met deze zinsnede:

„Met Uwe Majesteit is de Eerste Kamer van meening, dat de economische toestand van Suriname ernstige aandacht blijft vorderen."

* * *

Uit de Rijksbegrooting voor 1930:

Hoofdstuk XI (koloniën). De militaire uitgaven voor Suriname zullen *f* 1.177.041 bedragen, waarvan *f* 626.180 voor den geneeskundigen dienst. Zij zijn voor 1930 *f* 20.821 lager geraamd dan voor 1929. Tegenover de uitgaven van den geneeskundigen dienst staan inkomsten van het militaire hospitaal te Paramaribo en de ziekeninrichting te Albina tot een bedrag van *f* 351.000.

* * *

In „Humfeldsfinancier" van 7 September schrijft Mr. Dr. P. H. W. G. van den Helm, oud-Gouvernements-Secretaris van Suriname, veel belangrijks over *„de Exploitatie der Surinaamsche bosschen"*.

Aan het slot zegt de schrijver: „Aan systematische boschverzorging wordt in Suriname niets gedaan. De lofwaardige pogingen van den meergenoemden houtvester Gonggrijp hebben slechts eenige jaren kunnen duren. De bezuiniging schrapte den betreffenden post van de begrooting en de jonge aanplantingen zijn nu weer in wildernis opgegroeid."

In verband met dit artikel vestigen wij de aandacht van den schrijver op een artikel in het blad „Suriname" van 7 Juni j.l.: *„Basterd Locus en Mataki. Twee houtsoorten met een toekomst"*.

Het artikel handelt over een rapport van den heer Demougeot, opgenomen in het „Journal Officiel" van Fransch Guiana van 26 Mei 1928.

Demougeot was uitgezonden om de bosschen van Fransch Guiana te verkennen, en in het bijzonder om de geschiktheid van Basterd Locus (Angélique) na te gaan voor het vervaardigen van tonnen voor vloeistoffen, ten einde te concurreeren met het eikenhout of dit te vervangen.

Demougeot besluit het verslag van zijn proefneming met de mededeeling dat de Basterd Locus de karakteristieke mechanische en chemische eigenschappen bezit van een hout voor de tonnenvervaardiging en dat het ten aanzien hiervan beslissende proeven heeft doorstaan.

Ten aanzien van de Mataki (Manil) zullen, hoewel reeds geslaagde proeven genomen zijn en van Geelhart (Pakoeli) en Mangro, welke alle, in meer of minder mate, geschikt blijken te zijn voor het vervaardigen van vaten, meerdere proeven moeten plaats hebben, voordat een definitief oordeel kan worden uitgesproken.

* * *

In *„De West"* van 30 Juli, 2 en 6 Augustus een serie artikelen, onder het hoofd *„Op den verkeerden weg"*, die zeer de aandacht verdienen.

Uit het eerste artikel citeeren wij het volgende:

...„Men kan zeggen, dat er sedert maanden een gedeeltelijke stagnatie is geweest in de rechtspraak, met het treurig gevolg, dat er thans meer dan vijftig personen in voorarrest verkeeren. Men denke zich in wat dit beteekent. Voorarrest is gelijk aan gevangenisstraf. Meer dan vijftig menschen ondergaan dus gevangenisstraf, zonder door den bevoegden rechter daartoe veroordeeld te zijn. En dit alles omdat men den dienst heeft laten vastloopen.

Voor zoover dit alles het onvermijdelijk gevolg is van omstandigheden, moet men wel daarin berusten. Maar het spijt ons te moeten verklaren, dat ook verkeerd beleid tot den huidigen treurigen toestand heeft bijgedragen."

Tot zoover *„De West"*.

Reeds in het blad *„Suriname"* van 11 Juni hadden wij het volgende gelezen:

...„Een menschenleeftijd reeds vragen wij naar eene spoedige berechting van de strafzaken; instede van verbetering valt verslechtering te constateeren. Op dit oogenblik bevinden zich in voorloopige hechtenis meer dan veertig personen. Sommigen zitten al 6 maanden en langer, wachtende om voor hunne bevoegde rechters te verschijnen.

In 1928 bedroeg het aantal personen in voorloopige hechtenis 137, waarvan 64 werden veroor-

deeld, 58 in vrijheid gesteld, krankzinnig geworden 4, overleden 1 en uitgezet 6; 58, dus meer dan 40 %, werden in vrijheid gesteld na korter of langer tijd de smarten van het gevangenisleven te hebben ondergaan.

„Deze cijfers spreken voor zich zelve. Mag een dergelijke toestand geduld worden in dit Nederlandsche gewest?"

* * *

„*De Telegraaf*" van 19 Sept., 1e Avondblad, bericht:

„New-York, 18 Sept. — Kol. Lindbergh en zijn echtgenoote zijn vertrokken voor een reis per vliegtuig van ruim 10.000 K.M. naar West-Indië en Centraal-Amerika. Doel is uitbreiding van den post- en passagiersdienst. Tusschen Miami en San Juan maakt Lindbergh gebruik van een driemotorige Fokker en voor de verdere route van een Sikorski amphibie-vliegtuig. Ook aan Paramaribo zal een bezoek worden gebracht."

Wij vertrouwen dat men in Suriname den kolonel en zijn echtgenoote waardig zal ontvangen.

Curaçao.

De troonrede!

Menigeen zal verleden week Donderdag in de eerste plaats naar de troonrede gegrepen hebben, om te lezen, wat in de West-Indische paragraaf gezegd zou zijn over Curaçao na de gebeurtenis van 8 Juni 1929. Verwacht mocht worden: 1°. zelfverwijt, 2°. verontwaardiging, 3°. toezegging van afdoende maatregelen tegen herhaling. Niets van dit alles. 't Gaat materieel goed, denkt de regeering, en dat schijnt het 't eerst vermeldenswaardige. Voorts blijft de regeering op maatregelen tot versterking van de middelen tot handhaving van ons gezag bedacht.

Gezocht lijkt ons het verwijt van *De Morgen*: „blijkens de koloniale paragraaf schijnen Bonaire, Aruba en St. Martin nog steeds niet te bestaan voor het ministerie van koloniën, als het zijn deel aan de Troonrede levert", althans wat de eerstgenoemde eilanden betreft. Van de bovenwindsche eilanden kan men nog zeggen, dat zij een geheel afzonderlijke plaats innemen in het geheel van Curaçao als gebiedsdeel, en dat hun lotgevallen in niets vergelijkbaar zijn met die van de benedenwindsche.

De Zutphensche courant schrijft:

„Van weinig tact lijkt het ons om de passage over Curaçao in te leiden met een juichkreet over den opbloei van het eiland. Waar onze naam en ons gezag juist kort te voren zulk een diepen smaad ongewroken te ondergaan hadden, zou het beter indruk gemaakt hebben indien de maatregelen tot versterking der gezagsmiddelen voorop waren gesteld."

Een politievaartuig?

De N.R.Ct. van 10 dezer deelt mee, dat de Arend, een schip, oorspronkelijk in aanbouw als recherche-vaartuig voor de opiumregie in Oost-Indië, verbouwd is voor den dienst in West-Indië. Het is een schip van 1000 ton, met een snelheid van 18 mijl en met een paar kanonnen van 7½ c.M. Onder bevel van den luitenant ter zee Van den Donker zal het over twee of drie maanden zijn bestemming volgen, waarna de Hertog Hendrik zal terugkeeren.

Uitvoercijfers.

Gedurende het eerste kwartaal 1929, aldus *La Cruz*, is uitgevoerd voor een waarde van *f* 50.306.449.—. In het overeenkomstige tijdvak van het vorige jaar was dit cijfer *f* 66.750.114.—. Dat is een achteruitgang van *f* 16.000.000.—. Wat Curaçao betreft, waren deze cijfers *f* 42.263.897.— en *f* 51.704.000.—, voor Aruba *f* 8.011.163.— en *f* 14.981.881.—.

De bovenwindsche eilanden.

De los van Curaçao-beweging heeft in de laatste jaren ongetwijfeld veld gewonnen. Verscheidene Tweede Kamerleden hebben den minister gevraagd bij de behandeling der laatste begrooting voor „koloniën", of in die richting niet iets goeds te bereiken was. Mejuffrouw Slothouwer sprak er, naar wij meenen, ook voor in het Indisch Genootschap. Anderen zeggen: „neen, dat niet;" maar zooals 't nu gaat, kan het toch ook niet. In den Kol. Raad is de kwestie nu ter sprake gebracht door den heer Beaujon, volgens de *Amigoe* als bovenwindsche specialist in den raad benoemd. Hij vond, dat er moed toe noodig was, om de beweging zoo op te warmen, als tegenwoordig gedaan wordt, zonder zekerheid van een gunstig practisch resultaat. Niet zeer duidelijk voor Nederlandsche ooren blinkt dit oordeel over de aan argumenten arme voorstanders der beweging:

„Uit gebrek aan een verstandige verklaring van zaken, en met verwringing van de denkbeelden door den hartstocht van een of ander belhamel, blijft de lucht zwanger van deze ongewenschte gedachten, waarvoor allicht meer en meer geestdrift komt. Daarom moet er op Curaçao met betrekking tot die zaak meer geestkracht ontstaan, wil men het vertrouwen van de Bovenwinden niet verliezen."

Aan het bestuur liet hij derhalve een waarschuwend woord hooren, om „doordenkendheid en liberaliteit" te betrachten bij het behartigen van de belangen dezer eilanden. Intusschen achtte hij het bestuur tot nu toe niet in gebreke. Dat de resultaten weinig zijn, was te wijten aan een samenloop van omstandigheden. Maar hij liet er toch op volgen: misschien zijn nooit de goede middelen aangewend. Laten zij, die het moederland zoo vurig voor de belangen der bovenwinden opkomen, het bestuur de middelen tot opheffing aan de hand doen en dan afwachten. Dat zou toch eerst recht de omgekeerde wereld worden, zouden wij zeggen.

De heer Beaujon pleitte voor damaanleg op St. Martin. Zijn eigen plannen daartoe waren destijds — ook al door omstandigheden — niet doorgegaan. Het verwijt van bevordering der emigratie vond hij belachelijk, omdat hij alleen de arbeiders, die anders naar San Domingo gingen, getracht had naar Curaçao te leiden. De aanmoediging tot emigratie op St. Eustatius had niet veel uitgehaald. Zij voldeden op Curaçao niet. Echter is Curaçao een soort tooverwoord geworden, daar arbeiders van de Engelsche, Fransche en Amerikaansche eilanden, van San Domingo ook, daarheen gingen, en aan de verdere emigratie was niets te doen, tenzij men op de bovenwindsche eilanden een zoo groote economische verandering te weeg bracht, dat men de bewoners weer zou kunnen lokken, om in hun eigen land te werken.

In de gegeven omstandigheden voelde de heer B. niet voor groote werken tot verbetering van het zoutbedrijf.

Voor St. Eustatius wilde hij een eigen bestaan zoeken, maar wat te beginnen.

Saba baart geen bijzondere zorg.

Luchtpost voor Curaçao.

Naar aanleiding van de opneming van Curaçao in het geregelde luchtverkeer schrijft een actief lezer in de N.R.Ct., dat thans voor de post een zeer goede verbinding naar en van de Nederlandsche Antillen verkregen kan worden door gebruik te maken van de luchtpostverbinding New-York — Miami (Florida) — Havana — Belize (Britsch Honduras) — Tela (republiek Honduras) — Managua (Nicaragua) — David (Panama) — Cristobal (Kanaalzône) — Barranquilla (republiek Colombia) — Curaçao. Het traject New-York—Christobal wordt 3 maal per week afgelegd, het traect Cristobal—Curaçao 1 maal per week. Laatstgenoemd traject wordt in 32½ uur afgelegd. In ieder geval zou door gebruikmaking van de luchtverzending van New-York tot Curaçao een tijdsbesparing van niet minder dan 8 dagen verkregen kunnen worden boven de verzending langs de gewone wegen thans. Aangezien het hoofdbestuur der porterijen nog geen tarieven heeft bekend gemaakt, kan van Nederland of Curaçao uit nog niet van deze voor het internationaal postverkeer opengestelde snelle verbinding gebruik worden gemaakt en zulks zou onder de tegenwoordige omstandigheden toch wel van belang zijn.

De commissie van onderzoek.

In de desbetreffende beschikking van den gouverneur wordt aan de heeren Hoorweg en Bennewitz opgedragen een administratief-technisch onderzoek naar het optreden van de militaire en politioneele autoriteiten in Curaçao tijdens den op 8 Juni 1929 gedanen overval, alsmede naar de functionneering van den inlichtingendienst vóór dat incident; aan den heer Rieken, om de anderen bij te staan als secretaris, alsmede de werkzaamheden te verrichten, welke zij hem in verband met dit onderzoek mochten opdragen.

De revolutie in Venezuela.

Het is moeilijk om achter de zuivere waarheid van hetgeen in Venezuela gaande is te komen, schrijft de *Amigoe*. De aanslag op Cumana van 18 Augustus schijnt mislukt te zijn. Twee dagen later

moet echter een deel van die stad — die toch waarlijk niet groot is — in de handen der opstandelingen gevallen zijn. Het gebeurde met de Falke blijft geheimzinnig. Het slot van het overzicht in het genoemde blad luidt: „Allerlei geruchten omtrent het optrekken van revolutionnairen naar Caracas doen de ronde; niemand schijnt echter te weten hoe de toestand feitelijk is. Dat de revolutionnairen hardnekkiger in hun optreden zijn als ooit, is wel zeker. Naar wij vernemen moet generaal Gomez al zijn vliegeniers ontslagen hebben, blijkbaar bang voor verraad, en Fransche vliegeniers in dienst genomen hebben. 't Schijnt dat dit een van de voorwaarden is waarop de Venezolaansche regeering het contract met de Fransche Maatschappij gesloten heeft".

Uit den Verren Vreemde.

China's onbekorte souvereine rechten.

Terwijl China in een dreigend conflict is met Rusland, is 't tevens in wrijving met Amerika, Engeland, Frankrijk en Nederland. Bulderen in het noorden van Manschoerije nu en dan kanonschoten, is het verkeer van den Chineeschen Oosterspoorweg daar stop gezet of belemmerd, houden de couranten de spanning levendig door den eenen dag te vermelden „minnelijke schikking waarschijnlijk", en den volgenden dag „de oorlog lijkt onvermijdelijk", en heeft hierdoor het Russisch-Chineesche conflict de algemeene aandacht, over het geschil tusschen China en de vermelde andere staten leest en hoort men minder, waarmede echter niet gezegd is dat de pers er geen melding van heeft gemaakt. Een viertal maanden geleden, lazen wij, dat Dr. C. T. Wang, minister van buitenlandsche zaken, zich uit naam van de regeering te Nanking, had gericht tot de regeeringen van Amerika, Engeland, Frankr., Nederl., Noorwegen, Brazilië met verzoek om in gedachtenwisseling te treden om tot opheffing te komen van die bestaande regelingen, door welke aan China's souvereine rechten te kort wordt gedaan. Dit verzoek doelde hoofdzakelijk op afschaffing van de consulaire rechtspraak over buitenlanders in China. Dr. Wang bepleitte de afschaffing op verschillende argumenten. Nu in China de leiding weer is gebracht onder één, het geheel beheerschend, centraal gezag en een rechtspraak naar Europeeschen trant in de wet is vastgelegd, bestaat, zoo zegt hij, geen reden meer om een maatregel in China te handhaven, die voor de Chineesche onderdanen niet geldt in de andere landen. De bestaande verdragen beïnvloeden op ongunstige wijze de ontwikkeling en den vooruitgang van het Chineesche volk, en zijn niet bevorderlijk aan de verbetering van de onderlinge verstandhouding, zoo luidt een tweede argument. China verkeert met onderdanen van alle andere landen in goede termen, terwijl voor deze vreemdelingen toch geen voorbehoud van exterritoriale rechten is bedongen, merkt Dr. Wang ten slotte nog op.

Den langzamen gang der diplomatische afdoening van zaken indachtig heeft Nanking niet al te lang moeten wachten op bescheid van Londen en Washington. De antwoorden waren in verschillenden stijl gesteld, maar zeiden toch hetzelfde. Engeland antwoordde, dat het uitvaardigen van een wet niet hetzelfde is als 't tot stand brengen van de daarmede beoogde goede bedoeling. De westersche rechtsbegrippen zullen eerst in en bij het volk moeten doorwerken. Wanneer hierdoor de toestanden in China eens zoo zullen zijn veranderd, dat de Europeaan in China zich evenzeer beveiligd zal vinden, als de Chinees in Engeland, dan zal men een beroep op wederkeerigheid kunnen doen. Londen wees het verzoek dus af. Washington zeide in beginsel niets tegen een bespreking te hebben, maar het kan nog geen vertrouwen stellen in de stabiliteit van de regeering en het moet nog afwachten of de ingevoerde rechtsbeginselen door het volk begrepen zijn. Daar Dr. Wang verzocht had zoo spoedig mogelijk tot besprekingen over te gaan, deed Amerika niets anders dan het „zoo spoedig mogelijk" voorloopig ad calendas Graecas schrijven.

Voor zoover ons bekend zijn de antwoorden van Frankrijk en Nederland nog niet gepubliceerd, voor hen gaat de zaak over dezelfde kwesties, voor Noorwegen en Brazilië betreft het niet deze zelfde exterritoriale rechtspraak.

Het wil ons voorkomen, dat Nangking niet gelukkig is geweest in het tijdstip om zijn verzoek aanhangig te maken. De vreemde mogendheden hebben klaarblijkelijk het verlangen zich in het Russisch-Chineesche conflict onzijdig te houden. Nangking heeft dit vermoedelijk anders verwacht. Het is niet onwaarschijnlijk, dat het gemeend heeft de geheele wereld aan zijn zijde te zullen vinden tegenover de Sowjet-unie.

De Westersche mogendheden en Amerika hebben ten deze echter anders beslist. En zij zijn dus nu nog minder bereid op een verzoek ten bate van China in te gaan, dan zij het zouden zijn indien de Russisch-Chineesche spoorwegoorlog geen troef in het spel was.

Afgezien van bijkomende politieke overwegingen valt voor de boven vermelde, door Londen en Washington bijgebrachte, opmerkingen wel veel te zeggen. De toestanden in China zijn nog niet zóó veranderd en zóó bevestigd, dat er aanleiding zou zijn geweest voor de vreemde mogendheden om reeds op eigen initiatief tot intrekking van de consulaire rechtspraak over te gaan. Maar nu het verzoek gedaan was, en dit vroeg om van gedachten te wisselen, terwijl daarbij het sterke argument te pas werd gebracht, van het verkeer met Duitschers, Oostenrijkers, Italianen, Zweden, enz. zonder dat voor die landen exterritoriale rechten gelden of bedongen zijn, nu mag toch eenige twijfel geopperd worden, of een dadelijk afwijzend bescheid als de verstandigste politiek te beschouwen is.

China spreekt duidelijk uit dat het geheel op eigen beenen wil komen te staan.

De regeering te Nangking schijnt zich dan ook reeds, naar aanleiding van de Britsche en Amerikaansche nota's, op het standpunt gesteld te hebben, dat het de vreemde consulaire rechtspraak met ingang van 1930 toch als afgeschaft zal verklaren. Zoo iets was te vreezen na de afwijzing botweg van de gevraagde gedachtenwisseling. En wat dan? De ondervinding der laatste jaren heeft geleerd, dat men van vreemde inmenging in Chineesche zaken weinig genoegen en succes beleeft (de bemoeienis met den strijd tusschen noordelijken en zuidelijken, en de poging om de tarieven-autonomie tegen te houden). Hoe als de Nangkingsche regeering de laatste belemmeringen van haar volledige souvereiniteitsuitoefening uitbant? Of hoe ook, als de bevolking tot boycott van den handel met de weigerachtige landen besluit, en de regeering zich daar niet tegen verzet?

Wie zich in de mogelijke vèr strekkende gevolgen van den daardoor te scheppen toestand indenkt, zal tot duizelingwekkende conclusies komen.

Maar alles is plots weer veranderd. China blijft het record der verrassingen houden, en het slaat elken dag weer zijn eigen record. De burgeroorlog is weer uitgebroken. De afvallige gouverneurs en generaal rukken tegen Nangking op, zooals zij die nu aan 't roer staan dit eenmaal tegen Peking deden.

Engeland en Amerika hebben hierdoor steun voor hun inzicht en hun afwijzing gekregen. De regeering van Nangking heeft nu wel aan iets anders te denken dan aan de exterritoriale rechten, en de bevolking aan iets anders dan aan boycott van buitenlanders.

De kans op het afdingen van zijn onbekorte souvereine rechten schijnt voor China weer voor geruimen tijd uitgesteld.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

Tot op heden hebben zich slechts 20 leden opgegeven voor het bezoek aan „Artis" op Zaterdagmiddag 12 October a.s.

Zij die van plan zijn met hunne introducé's van het zoo welwillend aanbod van den Directeur van „Artis" gebruik te maken, worden beleefd verzocht zoo spoedig mogelijk den ondergeteekende daarvan in kennis te stellen.

L. D. PETIT,
Secr. Afdeeling Amsterdam,
Van Breestraat 21 — Telef. 22490.

Afdeeling 's-Gravenhage.

De opmerkzaamheid der leden wordt in het bijzonder gevestigd op de advertentie van *„Boeatan"* in dit blad.

Ook een Indisch buffet zal gedurende de tentoonstelling en op de kunst-avonden in Pulchri-Studio aanwezig zijn.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

TIENDE KOLONIALE VACANTIECURSUS VOOR GEOGRAFEN.

In aansluiting aan ons vorig bericht omtrent bovengenoemden cursus kunnen wij thans mededeelen, dat deze zal worden gehouden op 27 en 28 December a.s., te Amsterdam, in de groote gehoorzaal van het Koloniaal Instituut, Mauritskade.

Het programma luidt:

Prof. Dr. H. A. Brouwer, hoogleeraar te Amsterdam, over een nader aan te kondigen geografisch-geologisch onderwerp betreffende Ned.-Indië; Prof. Dr. C. C. Berg, hoogleeraar te Leiden: „Inlandsche letterkunde, voorheen en thans"; Mr. F. D. E. van Ossenbruggen, oud-president van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië, te 's-Gravenhage: „Verwantschaps- en huwelijksvormen in den Indischen Archipel".

Op den avond van den eersten dag zal worden vertoond een film betreffende de tabakscultuur in Ned.-Indië.

De deelneming is opengesteld voor leeraren in de aardrijkskunde aan inrichtingen voor voorbereidend hooger onderwijs, voor middelbaar onderwijs en tot opleiding van onderwijzers(-essen), benevens voor studenten in de aardrijkskunde en aanverwante vakken van wetenschap. Van de deelnemers zal eene bijdrage van *f* 3 geheven worden.

Inlichtingen verstrekt de Secretaris-Penningmeester der Commissie van Voorbereiding, Dr. H. H. Zeilstra Fzn., Singel 1, Deventer, bij wien men zich vóór 1 December a.s., door storting van bovengenoemde bijdragen op zijn postrekening No. 66084, als deelnemer kan opgeven.

Leden van Oost en West

Doet Uwe inkoopen bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad" door adverteeren steunen. Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.". Ook daarmede verricht gij nuttig werk voor de Vereeniging.

BOOTTREIN STOOMVAART-MIJ. NEDERLAND.

Het Agentschap van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland", de firma Crans & Co. alhier, meldt, dat de boottrein van het s.s. „Johan de Witt", hetwelk 27 September a.s. te Genua verwacht wordt, Zaterdag 28 September a.s. om 11 uur v.m. aan het Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.

DE LUCHTPOST VOOR INDIË.

De Persdienst van het Staatsbedrijf der P. T. en T. brengt het volgende onder uwe aandacht:

Met het vliegtuig dat 19 September 1929 van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken werden 16 zakken luchtpost vervoerd met een totaal gewicht van 131,400 K.G. bruto en 125,625 K.G. netto. De zending bevatte 5629 brieven, 1428 briefkaarten, 22 drukwerken, 22 postwissels en 4 monsters, totaal 7105 stuks. Hiervan werden aangeteekend verzonden 433 brieven, 12 briefkaarten, totaal 445 stuks.

Van het Informatie-Bureau.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIë.

H. C. Junge Jr., Gedipl. techn. ambt. 3e kl. (baas-kleermaker) b. h. Gevangeniswezen, Groote Oost 3, Hoorn.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

J. G. Stuyfzand, Ir. 1e kl. b. d. dienst der Volksgezondheid, Kon. Wilhelminalaan 548, 's-Gravenhage.
Mevr. W. Th. M. van Londen, geb. van Casand, Hoofdcommies b. d. S.S. en Tr., Copernicuslaan 175, 's-Gravenhage.
J. M. B. Gelink, Tijd. wnd. hoofdcommies der B.O.W., Wilgstraat 72, 's-Gravenhage.
F. V. Vincent, Ambt. 4e kl. In- en Uitvoerr. en Accijnze[n], p. a. Ned. Sanatorium, Davos-Platz.
N. A. Schönherr, Ambt. 3e kl. dienst In- en Uitvoerr. en Acc., Buys Ballotstraat 67, 's-Gravenhage.
Mej. B. Scipio Blüme, Onderwijzeres 3e kl. bij he[t] O.W.L.O., Ant. Heinsiusstraat 17, 's-Gravenhage.
H. S. Tan, Ambt. 3e kl. dienst In- en Uitvoerr. en Acc., Buys Ballotstraat 67, 's-Gravenhage.
Mej. W. F. Manz, Commies b. d. S.S. en Tramwegen, p. a. Ned. Handel Mij., 's-Gravenhage.
J. Gerweck, Hoofdpolitie-opzichter b. d. Veldpolitie, Neibsheim Amt/Bretten Baden, Deutschland.
F. Klay, Ingenieur 2e kl. b. d. W. en 's Lands B.O.W., Bosch- en Vaartstraat 2, Haarlem.
J. Chr. d'Arnaud Gerkens, Ambt. v. d. Statistiek b. h. Gevangeniswezen, Azaleastraat 36, 's-Gravenhage.
A. L. Meijer, Commies van de belastingen, Sumatrastraat 165, Amsterdam.
Chr. W. T. van Casand, Monteur bij den P.T.T.-dienst, Copernicuslaan 175, 's-Gravenhage.
L. A. Verduyn Lunel, Ambt. 2e kl. dienst In- en Uitv. en Acc., Galvanistraat 16, 's-Gravenhage.
G. A. Ph. Verduyn Lunel, Ambt. 3e kl. I. U. A., Galvanistraat 16, Den Haag.
E. A. C. Moorrees, Techn. ambt. 1e kl. P.T.T., Laan van Meerdervoort 197, 's-Gravenhage.
H. J. Boogaard, Techn. ambt. 1e kl. P.T.T., Laan van Meerdervoort 197, Den Haag.
P. van Duijn, Vliegtuigm. 1e kl. Luchtvaartafd., Haringkade 15, Scheveningen.
Mej. J. A. Morée, 1e Klerke bij de S.S. en Tr., N. Binnenhaven 102, Helder.
Mevr. J. C. van Duyn, geb. Morée, 1e Klerke bij de S.S. [en Tr.], Haringkade 15, Scheveningen.
H. J. Hasenbalg, Magazijnbewaarder bij de S.S. en Tr., Caen van Necklaan, Rijswijk.
K. L. Wagenaar, Kantoorhoofd Dept. van Fin., Valkenboschkade 678, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 18 tot 25 September.

Nieuwe Leden	**Geïntroduceerd door:**
C. Boissevain, Den Haag, Mauvestraat 2. *f* 5	den heer F. van Peski te Den Haag.
F. Bruigom, Rijswijk (Z.-H.), Koninginnelaan 73. *f* 5	den heer R. S. Metzelaar te Rijswijk.
Mevr. Vonck, Wassenaar, Koninginneweg 17. *f* 5	Mevr. G. T. J. van Aalst-Koopman te Den Haag.
K. W. J. Michielsen, Directeur van de Javasche Bank te Batavia. *f* 6.	Eigen aanmelding.
C. J. J. Göttgens, Notaris te Medan. *f* 6.	Eigen aanmelding.
P. E. Gallois, Directeur van Cultuurondernemingen, Weltevreden, Menteng 32. *f* 10.	Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" in O.-I.
Dr. R. Tumbelaka, Inspecteur van het Krankzinnigenwezen, Weltevreden, Kebon Sirih 86. *f* 6.	Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" in O.-I.
J. de Vries, Agent Surinaamsche Bank, Nieuw-Nickerie (Suriname). *f* 5	den heer H. R. Nije te Paramaribo.

Afschrijvingen

Mej. A. J. C. Ledeboer, Nijmegen, Javastraat 59 (overleden).
Dr. I. Korswagen, Nijmegen, St. Annastraat 52.
J. H. Suijs, Leeraar M.O., Nijmegen, van Oldenbarneveltstraat 34.

Adresveranderingen

A. van Dooren, Inspecteur P.T.T., van: Den Haag, Bentinckstr. 10, naar: Rotterdam, Prins Hendrikkade 126a. *f* 5.
F. M. Muller, van: Utrecht, Nobelstraat 1c.bis, naar: Rotterdam, Voorschoterlaan 10. *f* 5.
D. K. Boele, van: Rijswijk, Regentesselaan 4, naar: Amsterdam, Marnixstr. 390huis. *f* 5 (contributie '29 reeds voldaan).
F. J. Waal, Amsterdam, van: Breedeweg 15, naar: Koninginneweg 170.
J. Fabriek, Politieopziener bij de veldpolitie, van: Cheribon, naar: Heemstede, Bosboom Toussaintstraat 20, p.a. R. Fabriek. *f* 5 (Afd. Haarlem).
H. Ch. Gooszen, Resident, van: Sibolga, naar: Oegstgeest, p.a. Dr. A. H. Oort. *f* 5 (Afd. Leiden).
G. D. P. A. Renardel de Lavalette, Resident, van: Pekalongan, naar: Rhenen, Heerenstraat 133.
G. H. van den Berg, Inspecteur 1ste klasse bij den Raad van Arbeid, Amersfoort, van: Utrechtsche Weg 121, naar: Barchman Wuytierslaan 152.
J. A. Engeltjes, Majoor der Infanterie, Amersfoort, van: Huygenslaan 3, naar: Wijersstraat 13.
B. Schooleman, Amersfoort, van: Smallepad 12, naar: Persijnstraat 19.
A. de Vries, Gedipl. Gezaghebber B.B. m.v., Amersfoort, van: L. Bergstr. 45, naar: Jacob Catslaan 14.
J. Valkhoff Sr., Uitgever, van: Amersfoort, Koningin Sophialaan 12, naar: Den Haag, Laan van Meerdervoort 686. *f* 5.
Ir. W. Zwaan, Leeraar M. K. L. S., Deventer, van: St. Jurriensstr. 25, naar: Korte Bisschopstraat 1.
F. C. Robbersen, Leeraar M. K. L. S., van: Deventer, Raalterweg 7A, naar: Den Haag, Hyacintweg 24. *f* 5.
H. J. Ph. Kramer, O.-I. Ambt. m.v., van: Bussum, naar: Den Haag, Beukstraat 153. *f* 5.
J. A. van Zutphen Jr., van: Nieuw Loosdrecht „Beukenhof", naar: Bussum, N. Hilversumscheweg 12.
H. V. A. van Hooijdonk, Leeraar M.O. en Gymn., Nijmegen, van: Stijn Buysstr. 20, naar: St. Annastr. 11[illegible].
W. Broese van Groenou, Den Haag, van: Prins Mauritslaan 98, naar: Willem Lodewijklaan 13.
B. van Delden, van: Elspeet, Noord Riezen, terug naar: Den Haag, Statenlaan 54.
F. B. Kroese, 1ste Luit. Art. N.-I. L., Den Haag, van: Ieplaan 159, naar: Frankenstraat 76.
A. H. Maas Geesteranus, Oud Directeur B.B. Den Haag, van: Frankenslag 132, naar: Frederik Hendrikl. 1[illegible].
Jhr. Mr. H. A. Quarles van Ufford, Advocaat en Procureur, Den Haag, van: Burnierstraat 27, naar: Ruychrocklaan 126.
J. J. Kooy, Onderwijzer, van: Meppel, naar: Weltevreden, p.a. Dep. van Onderwijs.
W. H. Sonius, Kapitein Infanterie, van: Groningen, Bankastr. 22a, naar: Bandoeng, p.a. D. v. O., IIe Afd.
M. J. Pieters, Landmeter 2de kl. bij het Kadaster, van: Borne, Almelosche straatweg 29, naar: Weltevreden, p.a. Hoofdkantoor Kadaster.
A. Dirks, Controleur 1ste kl. B.B., van: Amoentai, naar: Berabai (Z.-O. Borneo).
Ch. Monod de Froideville, Controleur 1ste kl. B.B., van: Taroentoeng, naar: Sibolga.
H. Kalkman, thans Hoofd H.I.S. te Temanggoeng (Kedoe).
Mevr. R. Koster-de Wilde, Den Haag, van: Regentesselaan 24, naar: Willem de Zwijgerlaan 27.
R. A. J. W. Webb, O.-I. Ambt. m.v., Den Haag, van: Galileistraat 26, naar: Columbusstraat 32.